Saklı Pay, Tasarruf Oranı, Tenkis ve Denkleştirme

- Miras Hukuku açısından önemli meselelerden biri mirasbırakanın yapacağı tasarruflar ile yasal mirasçıları ne oranda miras payından mahrum edebileceğidir.
- Türk-İsviçre Hukukunda mirasbırakana sınırsız bir tasarruf serbestisi verilmemiş, mirasbırakana çok yakın bazı mirasçılar yine belirli bir oranla sınırlı olarak mirasbırakanın tasarruflarına karşı korunmuştur.
- Bu sınırlamanın kapsamına, mirasbırakanın tüm tasarrufları değil *kural olarak ölüme bağlı tasarrufları girmektedir*. Ancak istisnai bazı hallerde mirasbırakanın sağlararası tasarrufları da bu sınırlamaya tabi olur.
- Saklı pay için sağlanan bu koruma kendiliğinden gerçekleşmez. Yani sınırlamaya aykırı tasarrufun kendiliğinden hükümsüz olması söz konusu değildir. Ancak belirli sürelerde açılabilen bir dava ile söz konusu olur.

KAVRAMLAR

SAKLI PAY: Miras paylarının mirasbırakanın tasarruflarına karşı korunan kısmıdır. Mahfuz hisse de denir.

SAKLI PAYLI MİRASÇI: Miras payı kanunen korunan mirasçıdır. Mahfuz hisseli mirasçı da denir.

TASARRUF ORANI: Tüm saklı paylı mirasçıların sahip olduğu saklı payların toplamı dışında kalan ve mirasbırakanın dilediği gibi tasarruf edebildiği kısmı ifade eden orandır.

TENKİS/TENKİS DAVASI: Saklı payı ihlal eden tasarrufların, talep doğrultusunda ihlal oluşturmayacak duruma getirilmesine tenkis, bu amaçla açılan davaya da tenkis davası denir.

DENKLEŞTİRME: Mirasbırakan tarafından bazı mirasçılara yapılan, saklı paylara tecavüz etmese dahi terekeye iade edilmesi gereken **sağlararası** kazandırmalardır.

SAKLI PAYLI MİRASÇILAR

TMK 506

Saklı Paylı Mirasçı	Saklı Pay Oranı
Alt soy	→ Yasal Miras Payının 1/2'si
Ana ve Baba	→ Yasal Miras Payının 1/4'ü
Sağ Kalan Eş	→ Alt soy ile Ana Baba zümresiyle birlikte mirasçılık halinde yasal miras payının tamamı (1/1) → Diğer hallerde* yasal miras payının 3/4'ü

NOT: 10.05.2007 yılında TMK'da yapılan değişiklik ile Kardeşlerin saklı payı kaldırılmıştır.

*3. zümreyle veya tek başına mirasçılık halinde

Mal Rejiminin Saklı Paylara Etkisi

Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde

TMK Madde 237

Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir.

Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez.

Mal Ortaklığı Rejiminde

TMK Madde 276

Eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü sebebiyle mal ortaklığının sona ermesi halinde, her eşe veya mirasçılarına ortaklık mallarının yarısı verilir.

Mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşma oranı kararlaştırılabilir.

Bu tür anlaşmalar altsoyun saklı paylarını zedeleyemez.

TASARRUF ORANININ HESAPLANMASI

- Önce tüm saklı paylı mirasçıların saklı pay oranları toplanır. Terekenin tamamı 1/1 tam sayı kabul edilerek saklı paylar toplamı 1'den çıkarılır.

<u>Örn:</u> Miras bırakanın öldüğünde 2 çocuğu varsa bu durumda;

Saklı Paylı Mirasçı	**Miras Payı**		**Saklı Pay Oranı**		**Saklı Pay**	
Ç1	→	1/2	**x**	1/2	→	1/4
Ç2	→	1/2	**x**	1/2	→	1/4 +

				Saklı Paylar T.		1/2

Tasarruf Oranı = Terekenin Tamamı – Saklı Paylar Toplamı

= 1 - 1/2

= **1/2**

Fiktif (Varsayımsal) Tereke

- Tasarruf oranının hesaplanması tek başına bir anlam ifade etmez. Ayrıca terekeye uygulanarak parasal karşılığının da bulunması gerekmektedir.
- Tasarruf miktarının hesaplanmasında mirasbırakanın ölümünde arkasında bıraktığı ***fiili*** terekenin esas alınması doğru sonuç vermez. Bu sebeple kanun bazı kalemlerin terekeye **eklenmesini**, bazı kalemlerin de terekeden **çıkarılmasını** düzenlemiştir.
- Bu hesaplamalar neticesinde bulunan tereke kaydi-hesabi bir tereke olduğundan, adına **Fiktif (Varsayımsal) Tereke** denmektedir.
- Terekenin hesaplanmasında mirasbırakanın malvarlığının aktifinde bulunan değerler, mirasın açıldığı (miras bırakanın öldüğü) gündeki değerleri esas alınarak hesaplanır (**TMK m.507/I**).

Çıkarılacak Değerler

Madde 507/II

«Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.»

- **TMK m.507/II'e** göre mirasbırakanın terekesinden çıkarılacak değerler şunlardır;
  - Mirasbırakanın borçları
  - Cenaze giderleri
  - Terekeyi mühürleme ve defter tutma masrafları
  - Mirasbırakanla yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin 3 aylık geçim giderleri

Çıkarılacak Değerler

Mirasbırakanın Borçları

- Mirasbırakanın borçları terekenin aktifinden çıkarılır. Zira bu borçlar ölüm ile sona ermez ve mirasçılarca ödenir.
- Aktiflerden çıkarılacaklar borçların geçerli ve ifa edilmemiş olmaları yeterlidir. Vadelerinin gelmiş olması gerekmez.
- Vasiyet borçları terekeden indirilmez. Zira zaten bu hesap, ölüme bağlı tasarrufların tenkisinin gerekip gerekmediğini tespit için yapılmaktadır.
- **TMK m.674/II'ye** göre mirasbırakanın ölümü ile doğan, henüz eğitimini tamamlamamış veya engelli çocuklarına yapılacak ödemeler de borç olarak terekeden indirilir.
- Yine yasal mal rejiminden doğan, diğer eşe ödenecek **«***artık değere katılma alacağı***»** da borç olarak terekeden indirilir.

Çıkarılacak Değerler

Cenaze Giderleri

- Ölenin dini, sosyal durumu ile örf ve adete uygun olarak yapılan masraflar terekeden indirilir. Abartılı masraflar yapılmışsa ancak *makul bir miktarı* indirim konusu olur.

Mühürleme ve Defter Tutma Masrafları

- Sulh Hakimince terekenin hak sahiplerine fiilen intikaline kadar tedbiren yapılan *mühürleme ve defter tutma masrafları* da terekeden indirilir. (TMK m.589, m.590, m.591)

Mirasbırakanla Beraber Yaşayanların 3 Aylık Geçim Giderleri

- Mirasbırakanın yanında barınan ve onun tarafından bakılan kimseler mirasçı olup olmadığı fark etmeksizin *üç aylık geçim giderlerini* terekeden alabilirler. Bu giderler de terekeden indirilir. (TMK m.507/II, m.645)

Eklenecek Değerler

- **Terekeye eklenecek değerler şunlardır;**
  - Denkleştirmeye (iadeye) tabi kazandırmalar (TMK m.669)
  - Tenkise tabi *sağlararası* kazandırmalar (TMK m.508, m. 565)
  - Üçüncü kişi yararına hayat sigortası alım bedeli (TMK m.509, 567)

Denkleştirmeye Tabi Kazandırmalar

- Mirasbırakanın, mirasçılara yönelik yaptığı TMK m.669 hükmünde açıklanan bazı sağlararası tasarruflar, tasarruf oranını aşmamış olsa dahi mutlak olarak terekeye eklenir.

- Eğer denkleştirmeye tabi olan bir tasarruf herhangi bir sebeple denkleştirmeden kurtulmuşsa; ancak eğer tenkise tabi ise **«**Tenkise Tabi Sağlararası Tasarruf**»** olarak terekeye eklenir (TMK m.565/b.1).

NOT: İleride denkleştirme konusunda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Tenkise Tabi *Sağlararası* Kazandırmalar

3. Sağlararası kazandırmalar
a. Tenkise tabi kazandırmalar
Madde 565- Aşağıdaki karşılıksız kazandırmalar, ölüme bağlı tasarruflar gibi tenkise tabidir:

1. Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi,

2. Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar,

3. Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde adet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar,

4. Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar.

Tenkise Tabi *Sağlararası* Kazandırmalar

- Kural olarak mirasbırakanın yaptığı sağlararası kazandırmalar tenkis edilmez, sadece ölüme bağlı tasarruflar tenkis edilir. Ancak TMK m.565'de sayılan sağlararası tasarruflar *bu kuralın istisnasını* oluşturmaktadır. Bunlar;
  - Denkleştirmeye tabi iken denkleştirmeden kurtulan kazandırmalar (m.565/b.1)
  - İvazlı feragat halinde mirasçıya ödenen karşılık (m.565/b.2)
  - A-) Serbestçe dönme hakkı saklı tutularak yapılan bağışlamalar (m.565/b.3)

    B-) Adet olarak verilenler hariç, ölümden önceki 1 yıl içinde yapılan bağışlamalar (m.565/b.3)
  - Muvazaalı olarak satış gösterilen bağışlamalar (YİBGK)
  - Vakıf kurmak için yapılan kazandırmalar (m.526, m.565/b.3, m.565/b.4)
  - Saklı payı etkisiz kılma kastıyla yapılan kazandırmalar (m.565/b.4)

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Denkleştirmeden
Kurtulan
Kazandırmalar

Denkleştirmeye Tabi İken Denkleştirmeden Kurtulan Kazandırmalar (m.565/b.1)

- Mirasbırakan yasal mirasçısına, miras payına mahsuben bir kazandırmada bulunmuş ancak bu mirasçı red, yoksunluk, ıskat gibi sebeplerle mirasçılık sıfatını kaybetmişse artık bu kazandırmalar denkleştirmeye değil tenkise tabi olur.

- Kanunen denkleştirmeye tabi olması gerekirken mirasbırakan tarafından aksi kararlaştırılmış kazandırmalar da tenkise tabidir.

Geri verme yükümlülüğü

Madde 670- *Mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer.*

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
İvazlı Feragat Bedeli

İvazlı Feragat Halinde Mirasçıya Ödenen Karşılık (m.565/b.2)

- TMK m.565/b.2'de yer alan «**Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar**» ifadesinden kasıt mirastan feragat karşılığından mirasçıya ödenen bedeldir. Bu kazandırma da terekeye eklenir.

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Bağışlamalar

Serbestçe Dönme Hakkı Saklı Tutularak Yapılan Bağışlamalar (m.565/b.3)

- Eğer mirasbırakan serbestçe dönme hakkını saklı tutmuşsa ölümünden **«***ne kadar önce yapılmış olursa olsun***»** bu bağışlamalar tenkise tabidir.

Ölümden Önceki 1 Yıl İçinde Yapılan Bağışlamalar (m.565/b.3)

- Mirasbırakanın ölümünden önceki 1 yıl içinde yapmış olduğu **«**her türlü bağışlama**»** tenkise tabidir.

Adet Üzere Verilen Hediyeler

* 1 yıl içinde veya dışında olması fark etmeksizin, doğum günü, bayram, mezuniyet vb. sebeplerle adet üzere verilen hediyeler **«**makul sınırlar**»** içinde olmak kaydıyla tenkise tabi değildir.

Tenkise Tabi *Sağlararası* Kazandırmalar ~ Bağışlamalar

1 yıllık süre açısından « ifa » tarihi esas alınır.

- Bağışlama vaadi daha önce yapılmış olsa dahi *ifa* 1 yıllık süre içerisindeyse bu kazandırma tenkise tabidir.

Ölüm tarihinde hala ifa edilmemiş bağışlamalar tartışmalıdır.

- Bir görüşe göre; bunlar da sağlararası kazandırma kabul edilerek TMK m.565/b.3 hükmüne göre tenkis edilirler.
- Diğer görüşe göre ise; bunlar sağlararası kazandırma sayılmazlar ancak TBK m.290/2 hükmü kıyasen uygulanarak «Ölüme bağlı tasarruf» hükümlerine göre tenkis edilirler.

İki görüş arasındaki en önemli pratik fark, tenkis hesabında sıralama bakımından kendini gösterir. Tenkiste sıra ileride incelenecektir.

Karma Bağışlamalar

- İki tarafın edimleri arasında önemli bir değer farkı bulunuyor ve bu farkın bir tarafa kısmen karşılıksız kazandırmada bulunma amacı taşıdığı yönünde taraflar anlaşmışlarsa, karma bağışlamadan söz edilir.
- Bu durumda tenkis, daha değerli edimin karşılıksız sayılabilecek kısmı dikkate alınarak yapılır.

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı Satış

Muvazaalı Satışlar

- Uygulamada, yapılmak istenen bağışlama işlemi (özellikle taşınmazlarda), muvazaalı şekilde *satış işlemi* olarak gösterilmektedir. Bunun esas amacı saklı paylı mirasçıların tenkis davası açmasını önlemektir.
- Satış neticesinde terekeye ivaz girmiş olacağından, mirasbırakanın yaptığı ***gerçek bir satış işlemi***, ölmeden hemen önce yapılsa dahi tenkise tabi olmaz.

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı Satış

Muvazaa

- *Taraflarının anlaşarak, üçüncü kişileri aldatmak kastıyla gerçekte hiçbir işlem yapmadıkları halde görünürde bir işlem varmış gibi göstermeleri halinde* ***Mutlak (Basit) Muvazaa;***
- *Üçüncü kişilere karşı, gerçekte yapmak istedikleri işlemden farklı bir hukuki işlem yapmış gibi göstermeleri halinde ise* ***Nisbi (Nitelikli) Muvazaa*** *söz konusu olur.*

- Nisbi muvazaa halinde görünürde ve gizli olmak üzere iki işlem vardır. Görünürdeki işlem muvazaa sebebiyle geçersizdir. Gizlenmek istenen işlem ise, tarafların gerçek iradelerini yansıttığından geçerlidir (TBK m.19).
- **ANCAK** öğretide baskın olan ve Yargıtay'ın da kabul ettiği görüşe göre; gizli işlem şekle tabi bir işlem ise, görünürdeki işlem için yapılan şekil, gizli işlem için gereken şekil şartını sağlamaz. **Gizli işlem de şekil eksikliği sebebiyle geçersiz olur.**

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı Satış

Muris Muvazaası

- **Kural:** Yapılmak istenen bağışlamanın, tenkisten korunmak için satış olarak gösterilmesi, nisbi (nitelikli) muvazaa oluşturmaktadır. Bu sebeple satış işlemi geçersiz ancak bağışlama geçerli olduğundan, saklı paylı mirasçılar bağışlama işlemine karşı tenkis davası açabilir.
- **Şekle tabi işlemler açısından:** Bağışlanmak istenen **Taşınmazların** tapuda satış gösterilerek devri halinde ise; görünürdeki işlem (satış) için sağlanan şekil şartı, gizli işlem (bağışlama) için gereken şekil şartını sağlamayacağı kabul edildiğinden, bağışlama da geçersizdir.
- Bu durumda Taşınmaz terekeden hiç çıkmamış olduğundan tapudaki yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açılabilir. Taşınmaz terekeye iade edilir.
- Bu konuda Yargıtay'ın iki önemli **İBK**'sı mevcuttur. **Ancak** öğretide muvazaanın ispat şekli, mirasçıların saklı paylı olup olmamasının etkisi davaya etkisi gibi çeşitli tartışmalar mevcuttur.

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı Satış

1974 Tarihli İBK

- *Saklı paylı olsun olmasın her mirasçı* muvazaayı ileri sürebilir ve tapu sicilinin düzeltilmesini isteyebilir. Ancak sadece dava açan mirasçının payı kadar düzeltme yapılır.
- Mirasçılar, muvazaayı yapan murisin külli halefi olarak değil de mirasçılık haklarının ihlali sebebiyle **üçüncü kişiler gibi** muvazaayı her türlü delille ispatlayabilir (HMK m.203/d).

«… Bir kimsenin, mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malı hakkında Tapu Sicil Memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun, ya da olmasın miras hakkı çiğnenen tüm mirasçılarının görünürdeki satış sözleşmesinin Borçlar Kanunu'nun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun olduğunu ileri sürerek dava açabileceklerine…»

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı
Satış

1987 Tarihli İBK

- Tapu sicilinin düzeltilmesi ve tenkis talebi aynı davada terditli olarak ileri sürülebileceği gibi; bu taleplerden sadece birine yönelik davanın reddi halinde diğer talep de ayrı bir dava ile ileri sürebilir.

« … Miras bırakanın yaptığı temliki tasarruflardan zarar gören mirasçıları tenkis davası ile birlikte kademeli olarak veya tenkis davası açıldıktan sonra ayrı bir dilekçe ile Borçlar Kanunu'nun 18. maddesine dayalı muvazaa nedeniyle iptal – tescil davası açabilecekleri …»

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı Satış

Yargıtay Kararlarına Öğretide Getirilen Eleştiriler

- **Mirasçılar açısından:** Hukukumuzda mirasbırakanın tasarruflarına karşı sadece saklı paylı mirasçılar korunmuştur. Yargıtay uygulaması sebebiyle saklı paylı olmayan mirasçının kendisine bir hak çıkarması öğretide eleştirilmiştir.
  - *Mirasbırakan şayet muvazaa yapmayıp açıkça bağışlama yapsaydı, tenkis davası dahi açamayacak mirasçılar ile saklı payı dışında bir talep hakkı olmayan saklı paylı mirasçıların; sırf mirasbırakanın muvazaası sebebiyle fazladan hakka sahip olması, bu eleştirinin temel dayanağını oluşturmaktadır.*

- **İspat açısından:** Muvazaa iddiasında bulunan mirasçılar mirasbırakanın külli halefidir. Bu sebeple kendi muvazaasına dayananın (mirasbırakan), iddiasını yazılı delille ispat etmesi zorunluluğu, küllü halef olan mirasçılara da uygulanmalıdır. (HMK m.201)

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Muvazaalı Satış

Yargıtay'ın «Karşılıklı Muvazaaların Birbirini Götürmesi» Uygulaması

- Muvazaa sebebiyle dava açan mirasçının şayet kendisine de mirasbırakan tarafından muvazaalı veya bağış suretiyle bir kazandırmada bulunulmuşsa, mirasbırakan tarafından paylaştırma yapıldığı gerekçesi ile dava reddedilmektedir.
- Paylaştırmanın kabulü için taşınmazların arasındaki değer farkının makul ölçüde, saklı payların ihlaline sebep olmayacak miktarda olması gerekmektedir.

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Vakıf Kurma

Vakıf Kurmak İçin Yapılan Kazandırmalar
(m.526, 565/b.3, 565/b.4)

- Mirasbırakanın ister vasiyetnameyle, ister sağlığında kurduğu vakfa tahsis ettiği mallar tenkise tabidir.
  - Vasiyetname ile kurulan vakıf ölüme bağlı tasarruf olarak tenkise tabi olup bu kategoride değerlendirilmez.
- Mirasbırakanın ölümünden önce 1 yıl içinde kurduğu vakıflar m.565/b.3'e tenkise tabidir.
- Mirasbırakanın dana önce kurduğu vakıflara yapılan kazandırmalar ise m.565/b.4'e göre –şartlarını taşımak kaydıyla- tenkise tabi olur.

Tenkise Tabi *Sağlararası* Kazandırmalar

~

Saklı Payı İhlal Kastıyla Yapılan Tasarruflar

m.565/b.4

- Mirasbırakanın ölümünden ne kadar önce yapıldığı fark etmeksizin, bağışlama veya başka surette yapılan bir kazandırma **«saklı payı ihlal kastıyla yapılmışsa»** tenkise tabidir.

- Önemli olan işlemin türü değil, **yapılma amacıdır**. Ancak ivazlı olarak yapılan tasarruflar neticesinde mirasbırakanın malvarlığında, karşı edim yoluyla bir kazandırma meydana gelmesi çoğu zaman saklı paylara zarar vermez.
- Burada daha çok ölümden 1 yıl öncesinden daha eski bağışlamalar tenkise konu olur. Zira **son 1 yıl içerisinde yapılan bağışlamalar** açısından m.565/3'e başvurmak daha avantajlıdır.

Tenkise Tabi *Sağlararası* Kazandırmalar ~ Saklı Payı İhlal Kastıyla Yapılan Tasarruflar

m.565/b.4

- **Kastın kapsamı** geniş yorumlanmakta ve mirasbırakanın, yaptığı tasarrufun saklı paylara tecavüz edeceğini bilmesi, değerlendirmesi ve göze alması yeterli sayılmaktadır. Bu kastın mirasbırakanda bulunması yeterli olup kazandırma lehtarının bu kasıtla davranması gerekmez.

- Tasarrufun yapıldığı sırada değil de **daha sonradan mirasbırakanın malvarlığında meydana gelen azalmalar** sebebiyle, saklı payların zarar görmesi söz konusuyla, bu durumda saklı payı ihlal kastından söz edilemez.

- Muris muvazaasında, Yargıtay da kabul ettiği üzere, taşınmaz terekeden hiç çıkmamış olduğundan yolsuz tescilin düzeltilmesi talep edilebileceği gibi; **TMK m.565/b.4'e dayalı olarak tenkis talebi de ileri sürülebilir**.

- İspat noktasında, mirasbırakanın saklı paylı mirasçılara zarar verme dışında makul bir sebebe dayanmayan bağışlamalar, **saklı payı ihlal kastının varlığını gösterir.**

Tenkise Tabi
Sağlararası
Kazandırmalar
~
Hayat Sigortası Alım Bedeli

TMK m.509, m.567

Madde 567-

«Mirasbırakanın *kendi ölümünde* ödenmek üzere üçüncü kişi lehine hayat sigortası yaptığı veya böyle bir kişiyi lehdar olarak sonra belirlediği ya da sigortacıya karşı olan istem hakkını sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla karşılıksız olarak üçüncü kişiye devrettiği hallerde, sigorta alacağının mirasbırakanın ölümü zamanındaki satınalma değeri tenkise tabi olur.**»**

- Lehdar vasiyet yoluyla belirlenmiş ise ölüme bağlı tasarruf işlemi kurallarınca tenkis yapılır.
- Üçüncü kişiye yapılan kazandırmanın ivazsız olması gerekmektedir. Aksi halde tenkis söz konusu olmaz.
- Terekeye eklenecek değer, eğer mirasbırakan (sigorta ettiren) sağ olsaydı ve poliçeyi iade etseydi sigortacıdan alabileceği **poliçe iade bedeli'**dir. (TTK m.1500) **Sigorta tazminatı değil!**

Red, Çıkarma, Feragat ve Yoksunluğun Tasarruf Oranına Etkisi

Reddin Tasarruf Oranına etkisi

- Reddeden mirasçı geçmişe yönelik olarak, mirasbırakanın ölüm anından itibaren mirasçılık sıfatını kaybeder. Tereke, reddeden mirasçı mirasbırakandan önce ölmüş gibi paylaşılır.
- Saklı paylar, reddeden mirasçı dikkate alınmadan hesaplanır.
- Tasarruf oranında, reddedenin halefi olup olmamasına ve haleflerin saklı paylı olup olmadığına göre farklılık olacaktır.

Reddin Tasarruf Oranına Etkisi

1. İhtimal: Reddeden mirasçının kökiçi halefiyet kuralı uyarınca halefi yoksa aynı zümre ve hattaki saklı paylı mirasçıların miras payları artar ancak mirasbırakanın tasarruf oranı değişmez.

- Örn: (M)'nin ölümünde üç çocuğu varsa (A, B, C) ve (A) mirası reddederse ancak (A)'nın altsoyu yoksa tasarruf oranı değişmez.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
A	1/3	1/6	1-(3x1/6)= 1/2
B	1/3	1/6	
C	1/3	1/6	

"A" Reddetmemiş.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
~~A~~	Red		1-(2x1/4)= 1/2
B	1/2	1/4	
C	1/2	1/4	

"A" Reddetmiş.

Reddin Tasarruf Oranına Etkisi

2. İhtimal: Reddeden mirasçının kökiçi halefiyet kuralı uyarınca halefi varsa yerine o geçer. Eğer halefin de saklı payı varsa ve reddeden ile aynı oranda ise tasarruf oranı değişmez.

- Örn: (M)'nin ölümünde üç çocuğu varsa (A, B, C) ve (A) mirası reddederse ancak (A)'nın altsoyu (D) hayattaysa tasarruf oranı yine değişmez.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
A	1/3	1/6	1-(3x1/6)= 1/2
B	1/3	1/6	
C	1/3	1/6	

"A" Reddetmemiş.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
~~A~~ D	1/3	1/6	1-(3x1/6)= 1/2
B	1/3	1/6	
C	1/3	1/6	

"A" Reddetmiş.

Reddin Tasarruf Oranına Etkisi

3. İhtimal: Reddeden mirasçının yerine halefi saklı payı reddedenden daha az veya yoksa tasarruf oranı değişir.

- Örn: M'nin ölümünde annesi (A), babası (B)ve kardeşi (K) hayattaysa, ancak (A) mirası reddetmişse (K)'nın sakı payı olmadığından tasarruf oranı artar.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
A	1/2	1/8	1-(2x1/8)= 3/4
B	1/2	1/8	

"A" Reddetmemiş.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
~~A~~ K	1/2	YOK	1-(1/8)= 7/8
B	1/2	1/8	

"A" Reddetmiş.

Çıkarmanın Tasarruf Oranına Etkisi

- Mirastan çıkarma halinde, çıkarılan mirasçı hiç çıkarılmamış gibi hesaplama yapılır. Ardından bu çıkarılan mirasçının bulunan saklı payı, mirasbırakanın tasarruf nisabına eklenir.
- Ancak çıkarılana halef olacak varsa ve bu kişi de saklı paylı (aynı oranda) mirasçı ise bu hesap uygulanmaz. Halef olan mirasçı kendi saklı payını alır. Halefin daha az saklı payı varsa azalan oran kadar saklı paya ekleme yapılır.
- Mirasbırakanın tasarruf nisabının artması ancak mirasbırakanın saklı pay üzerinde tasarrufta bulunması hali için söz konusudur. Mirasbırakan tasarrufta bulunmadıysa çıkarılan dışında mirasçı olanların payı artmaktadır.

Çıkarmanın Tasarruf Oranına Etkisi

- **1. İhtimal:** M öldüğünde iki oğlu A ve B hayattadır. Ancak A mirasçılıktan çıkarılmıştır.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
A	1/2	1/4	1-(2x1/4)= 1/2
B	1/2	1/4	

❗ "A" çıkarılmamış gibi hesap yapılır.

"A" mirasçılıktan çıkarıldığı için onun saklı payı tasarruf oranına eklenir:

1/2 + 1/4 = 3/4 → T. Oranı

Çıkarmanın Tasarruf Oranına Etkisi

- **2. İhtimal:** M öldüğünde iki oğlu A, B ve A'nın oğlu Ç hayattadır. Ancak A mirasçılıktan çıkarılmıştır.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
~~A~~ → Ç	1/2	1/4	1-(2x1/4)= 1/2
B	1/2	1/4	

"A" çıkarılmamış gibi hesap yapılır.

"A" mirasçılıktan çıkarılmasına rağmen çocuğu "Ç" hayatta ve "A" ile aynı oranda saklı paya sahip olduğu için **"M"nin tasarruf nisabı değişmez.**

1/2 → T. Oranı

Çıkarılanın halefi daha az saklı paya sahip olsaydı fark oranında tasarruf nisabı artacaktı.

Feragatin Tasarruf Oranına Etkisi

- Feragatin ivazlı olup olmadığına göre tasarruf oranına etkisi değişmektedir.
- İvazlı feragatte ivaz fiktif tereke hesaplanmasında eklenecek değerler arasında yer alır.
- Hesaplama da çıkarılmadaki gibi feragat yapılmamış gibi yapılır ve feragat edenin saklı payı tasarruf nisabına eklenir.
- İvazsız feragatte ise feragat altsoyu etkilemediği için alt soy saklı payını talep edebilecektir.

Feragatin Tasarruf Oranına Etkisi

- **1. İhtimal:** M öldüğünde üç çocuğu A, B, C ve C'nin kızı D hayattadır. Ancak C mirastan 14 milyon ivaz karşılığında feragat etmiştir. M öldüğünde terekede 4 milyon bulunmaktadır.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
A	1/3	1/6	1-(3x1/6)= 1/2
B	1/3	1/6	
C	1/3	1/6	

"C" feragat etmemiş gibi hesap yapılır.

"C"nin saklı payı tasarruf nisabına eklenir.

1/2 + 1/6 = 2/3→ T. Oranı

Fiktif Tereke 14+4= 18 Milyon olduğundan tasarruf edilebilir miktar 12 Milyondur.

Görüldüğü gibi feragat karşılığının 2 milyonu (14-12=2) A ve B'nin saklı payına tecavüz oluşturur.

Yoksunluğun Tasarruf Oranına Etkisi

- Mirastan yoksunluk halinde hesaplamanın nasıl yapılacağı tartışmalıdır.
- Baskın görüş yoksunluğun mirastan çıkarmayı tamamlayan bir kurum olması sebebiyle hesaplamanın çıkarılmadaki gibi yapılmasını savunmaktadır.
- Azınlıkta kalan görüş ise mirasbırakanın yoksunluğu bilemeyeceği, bilse bile yeni bir tasarruf yapamayacak halde olacağından, hesaplamanın mirasın reddinde olduğu gibi yapılmasını savunmaktadır.

Tenkis

- Tenkis Kavramı: Mirasbırakanın yaptığı ölüme bağlı ve bazı sağlararası tasarrufların kanundaki ilkeler doğrultusunda, mirasçıların saklı paylarını ihlal ettiği ölçüde, eğer ifa edilmemişse ifadan kurtulma ve fakat ifa edilmişse ihlal oranında geri alınmasına denir.
- Kavram itibariyle tenkis, hukuki işlem veya dava olmayıp çok yönlü ve karmaşık bir hukuki sonuçtur. Bir başka ifadeyle, miras hukuku hükümlerine göre tenkise tabi kazandırmalara karşı başvurulacak yolların, yapılacak işlemlerin ve doğacak sonuçların toplandığı bir çerçeve kavramdır.
- Tenkis talebi kural olarak dava yoluyla ileri sürülebilir. Ancak henüz ifa edilmemiş ölüme bağlı tasarrufların tenkisi, açılan ifa davasına karşı def'i yoluyla da mümkün olabilir.

Tenkis Davası

- Tenkis davası, kural olarak saklı paylı mirasçıların ve istisnaen de saklı paylı mirasçıların alacaklılarının, hâkimden mirasbırakanın tasarruf oranını aşan kazandırmalarının bu oranda etkisizleştirilmesini talep ettikleri davadır.
- Tenkis davası ancak mirasbırakanın ölümünden sonra açılabilir.
- Tenkis davası yenilik doğuran bir dava niteliğindedir. Tenkis kararı üzerine, yapılmış olan tasarruf, mirasın açılması anından itibaren geçersiz hale gelir.
- Tenkise konu kazandırma fiilen yapılmışsa, mahkeme kararının verilen şeyin iadesine yönelik bir eda hükmünü kapsayıp kapsamadığı, kapsıyorsa bu eda hükmünün dayanağı (sebepsiz zenginleşme, miras sebebiyle istihkak vs.) tartışmalıdır.
- Baskın görüş; tenkis ile birlikte veya sonradan ayrıca bir eda davası açılması gerektiği yönündedir.
- Azınlık ve Yargıtay'ın görüşü ise; tenkis talebinin zımnen eda hükmünü de kapsadığı doğrultusundadır.

Tenkis Davası Açabilecekler

- Kural olarak ancak saklı paylı mirasçılar tenkis davası açabilir. İstisnai hallerde ise saklı paylı mirasçıların alacaklıları açabilir.

Saklı Paylı Mirasçılar

- Sadece davayı açan mirasçının saklı payını karşılayacak kadar tenkis yapılır. Dava açmayan mirasçı tenkis kararından yararlanamaz.
- Vasiyeti tenfiz memuru tenkis davası açamaz.

Madde 560/2

«Yasal mirasçıların paylarına ilişkin olarak tasarrufta yer alan kurallar, miras bırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, sadece paylaştırma kuralı sayılır.**»**

Tenkis Davası Açabilecekler

Mirasbırakanın Alacaklıları ve İflas Masası

Madde 562-

*(1)Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflası halinde iflas dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı **ellerinde ödemeden aciz belgesi bulunan** alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflas idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.*
(2)Mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda da iflas idaresi veya alacaklılar, aynı koşullarla tenkis davası açabilirler.

- Alacaklıların veya iflas masasının tenkis davası açabilmesi için saklı paylı mirasçıya TBK m.123'e göre uygun bir süre verilmesi gerekir.
- Tenkis, sadece alacak ile sınırlı olarak yapılabilir.

Tenkis Davası Kime Karşı Açılır?

Davalılar

- Tenkis davası, saklı paya tecavüz eden ve tenkise tabi kazandırmaların yapıldığı kişilerdir. Bunlar mirasçı veya bir üçüncü kişi olabilir.
- Kazandırma yapılan kişi ölmüşse dava mirasçılarına karşı açılır.
- Tenkis talebi şahsi ve nispi bir talep olduğundan kazandırmada bulunulan kişinin kazandırma konusu malı devretmesi halinde, üçüncü kişilere dava açılıp açılamayacağı ve bunun hukuki gerekçesi tartışmalıdır.

Tenkis Davası Üçüncü Kişiye Karşı Açılır mı?

1975 Tarihli İBK

Yargıtay'a göre;

1) Tenkis yükümlüsünün malı ***tenkisten kaçırmak amacıyla*** devretmesi,
2) Devralan üçüncü kişinin bu durumu ***bilerek hareket etmesi***,

hallerinde üçüncü kişilere tenkis talebi yöneltilebilir.

- Bu karar doktrinde eleştirilmektedir. Doktrinde önerilen çözümler ise şu şekildedir;

Tenkis Davası Üçüncü Kişiye Karşı Açılır mı?

1975 Tarihli İBK Yerine Önerilen Çözümler

1. Çözüm: Üçüncü kişinin fiili TBK m.49/2'ye göre «ahlaka aykırı olarak kasten zarar verme» olarak değerlendirilebiliyorsa haksız fiil hükümlerine göre «aynen tazmin» yöntemiyle mülkiyet talep edilebilir.

2. Çözüm: Ortak amaç «tenkisten mal kaçırmak olduğundan» tenkis yükümlüsü ile üçüncü kişinin arasındaki sözleşme (hem borçlandırıcı işlem hem de tasarruf işlemi), TBK m.27 gereğince ahlaka aykırılık sebebiyle geçersiz kabul edilmelidir. Bu durumda malın mülkiyeti hala tenkis yükümlüsünde olduğundan, tenkis yükümlüsünden tenkis oranında devir istenebilir. **(Muvazaa değil!)**

3. Çözüm: Tenkis yükümlüsü ile üçüncü kişinin amacının mal kaçırmak olması sebebiyle, muvazaa iddiasında bulunulabilir. Mal tenkis yükümlüsünde kabul edilerek tenkis davası açılabilir.

4. Çözüm: Tenkis kararı geçmişe etkili olduğundan, tenkis yükümlüsünün yaptığı mirasın açılmasından sonraki devirlerde üçüncü kişinin mülkiyet hakkı geçmişe etkili olarak düştüğü kabul edilebilir.

Tenkis Davasında Süre

Madde 571

«Tenkis davası açma hakkı, mirasçıların saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.

Bir tasarrufun iptali bir öncekinin yürürlüğe girmesini sağlarsa, süreler iptal kararının kesinleşmesi tarihinde işlemeye başlar.

Tenkis iddiası, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.»

1-) Saklı Paya Tecavüzün Öğrenilmesi	→	**1 Yıl**
2-) Her Halde	→	**10 Yıl**
A-) Vasiyetnamede açılma tarihinden itibaren		
B-) Miras sözleşmesi ve sağlarası tasarruflarda mirasın açılmasından itibaren		

- Tecavüz oluşturan tasarrufun varlığının bilinmesi yetmez. Bu tasarrufun tecavüz oluşturduğunun da bilinmesi gerekir. Sonradan terekenin umulandan az çıkması gibi.

Tenkis Def’i

Madde 571

(3) Tenkis iddiası, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.

- Henüz ifa edilmemiş ölüme bağlı tasarrufların ifası için saklı paylı mirasçıya yöneltilen taleplere karşı, tenkis isteme süresi kaçırılsa dahi tenkis def’i ileri sürülebilir.
- Tenkis davasında olduğu gibi tenkis def’inden de sadece def’i ileri süren mirasçı yararlanır.

Tenkiste Sıra

- Eğer mirasbırakanın tenkise tabi birden fazla kazandırması mevcutsa, bunların hangi sırayla ve ne oranda tenkis edileceği **«**Tenkiste Sıra**»** sorununu gündeme getirir.

Madde 570

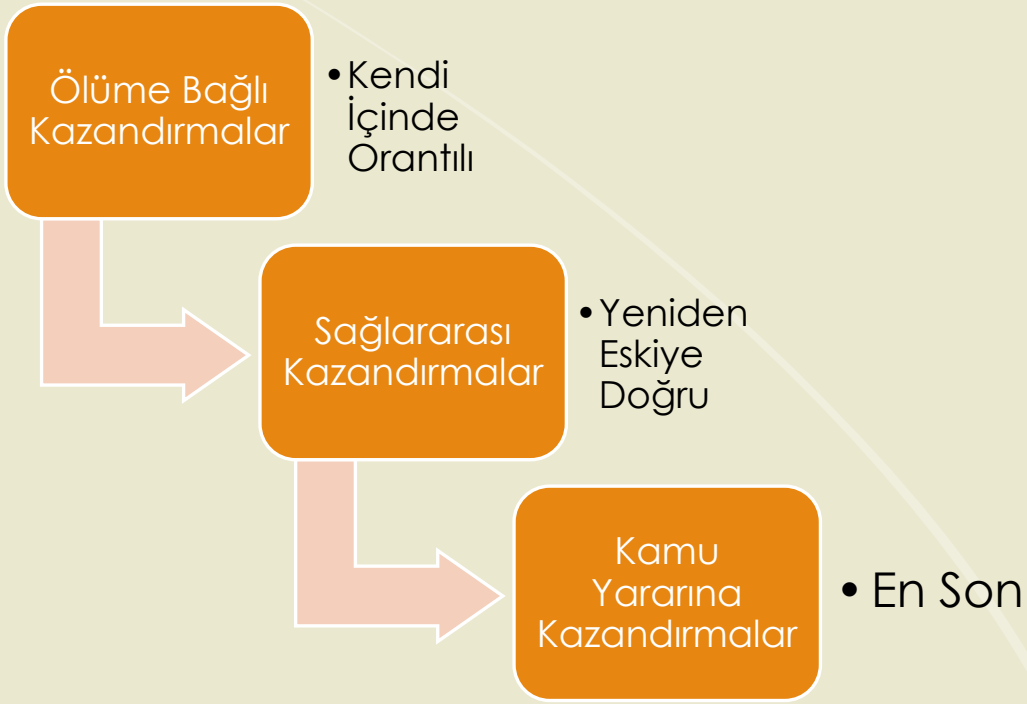
(1)*Tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihlisinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlararası kazandırmalardan yapılır.*

(2)*Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir.*

Madde 563/I

(1)*Tenkis, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, mirasçı atanması yoluyla veya diğer bir ölüme bağlı tasarrufla elde edilen kazandırmaların tamamında,* ***orantılı*** *olarak yapılır.*

Tenkiste Sıra

- Tenkiste sırayı düzenleyen **m.570'in** emredici olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla mirasbırakan bu kuralların aksini kararlaştıramaz. Ancak, mirasbırakanın serbestçe dönebileceği kazandırmaların (m. 565/b.3) yasal sırasından daha önce tenkis edilmesini kararlaştırabileceği kabul edilmektedir.

Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi

- Tasarruf oranını aşan kısım (tecavüz) öbt'lerin toplamından az ise; yapılan birden fazla öbt'nin kendi arasında nasıl tenkis edileceği problemi ortaya çıkar.

1. **Öncelikle mirasbırakanın arzusu dikkate alınır.** (Sıra veya Oran belirleyebilir!)
2. **Mirasbırakanın arzusu yoksa orantılı tenkis yapılır.** (Azdan az çoktan çok)

Ölüme Bağlı Tasarrufların Orantılı Tenkisi

- Örn: M'nin ölümünde çocukları Ç1 ve Ç2 hayattadır. M sevdiği arkadaşları A ve B'ye sırasıyla 60 ve 90 milyon vasiyette bulunmuştur. Terekede 200 milyon lira bulunmaktadır.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
Ç1	1/2	1/4	1-(2x1/4)= 1/2
Ç2	1/2	1/4	
T. Oranı = 1/2 x 200 = 100 Milyon			

Toplam 150 Milyon öbt'nin 50 Milyonu tecavüz oluşturur.

50 / 150 = 1/3 **Tenkis Oranı**

A → 60 x 1/3 = **20 Milyon Tenkis**

B → 90 x 1/3 = **30 Milyon Tenkis**

Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi

MK m. 561

*Saklı pay sahibi mirasçılara ölüme bağlı tasarrufla yapılan ve tasarruf edilebilir kısmı aşan kazandırmaların **onların saklı paylarını aşan kısmı** orantılı olarak tenkise tâbi olur. Tenkise tâbi birden fazla ölüme bağlı tasarrufun bulunması halinde, **saklı pay sahibi mirasçıya yapılan kazandırmanın saklı payı aşan kısmı ile** saklı pay sahibi olmayan kimselere yapılan kazandırmalar orantılı olarak tenkis edilir.*

- m.561'in emredici olmadığı, mirasbırakanın farklı bir oranlama öngörebileceği kabul edilmektedir.

Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi

Örn: M öldüğünde geride çocukları A, B ve C bulunmaktadır. A'ya 80, B'ye 40 milyon vasiyet edilmiştir. Terekede toplam 120 Milyon bulunmaktadır.

Mirasçı	Miras P.	Saklı P.	T. Oranı
A	1/3	1/6 (20 M)	1-(3x1/6)=1/2
B	1/3	1/6 (20 M)	
C	1/3	1/6 (20 M)	
T. Edilebilir Miktar = 1/2 x 120 = 60 Milyon			

‼ C'ye terekeden kalan hiçbir değer olmadığından, saklı payının tamamı (20 M) için açacağı tenkis davasında öbt'ler saklı paylı mirasçılara yapıldığından ancak sakı payı aşan kısımları orantılı olarak tenkis edilirler.

A → 80 – 20 = 60 Milyonu s. payı aşan kısım

B → 40 – 20 = 20 Milyonu s. payı aşan kısım

20 / 80 = 1/4 **Tenkis Oranı**

A → 60 x 1/4 = **15 Milyon Tenkis** | **B** → 20 x 1/4 = **5 Milyon Tenkis**

Sağlararası Tasarrufların Tenkisi

- Sağlararası tasarruflar en yeni tarihliden başlayarak eski tarihliye doğru sırayla tenkis edilirler.
- **Tartışma:** Sıralama yapılırken, borçlandırıcı işlemin tarihi mi yoksa tasarruf işleminin (ifa) tarihi mi esas alınacağı tartışmalıdır. Çoğunluk borçlandırıcı işlem yönünde.
- Aynı anda yapılan sağlararası tasarruflar, ölüme bağlı tasarruflar gibi orantılı tenkis edilir.

Kamu Yararına Tasarrufların Tenkisi

📌 Bu üç çeşit tüzel kişiye yapılan kazandırmalar -sağlararası veya ölüme bağlı kazandırmalar- en son sırada tenkis edilirler **(m.570/2)**.

A. Kamu Tüzel Kişileri

B. Kamuya Yararlı Dernekler

C. Kamuya Yararlı Vakıflar

- **Kamu tüzel kişisi:** Anayasa m.123'e göre kanun veya CB. Kararnamesiyle kurulan ve kamu otoritesine sahip kişiliklerdir.
- **Kamuya yararlı dernekler:** 5253 sk. m.27'deki şartları gerçekleştirerek CB. Kararı ile bu sıfatı kazanan kişiliklerdir.
- **Kamuya yararlı vakıflar:** 903 sk. 4 ve 19.03.1982 tarihli Tüzüğün* 27. maddesindeki şartları gerçekleştirerek vergi muafiyeti alan vakıflardır.
- Birden fazla bu nitelikteki kazandırma en sonda tenkis edilmekle beraber kendi içlerinde genel kurallara göre tenkis edilirler.

* Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük

Sağlararası İşlem Yoluyla Ölüme Bağlı Tasarrufların Durumu

- Mirasbırakanın sağken yaptığı ancak ölümünde henüz ifa edilmemiş olan bağışlama taahhüdü, hayat sigortasında lehdar tayini, ölümden sonraya etkili vekalet gibi kazandırmaların durumu tartışmalıdır.
- Buradaki tartışma bu işlemlerin sağlararası işlem mi yoksa ölüme bağlı tasarruf mu sayılacağı noktasında toplanmaktadır.
- Tartışmaların, bu kazandırmaların hangi sırada tenkis edileceğine ilişkin pratik ve önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Özellik Taşıyan Bazı Tasarrufların Tenkisi

Bölünmez mal vasiyeti

Madde 564

«*Değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyeti tenkise tabi olursa, vasiyet alacaklısı, dilerse tenkisi gereken kısmın değerini ödeyerek malın verilmesini, dilerse tasarruf edilebilir kısmın değerini karşılayan parayı isteyebilir.*

Tasarruf konusu malın vasiyet alacaklısında kalması durumunda, malın tenkis sebebiyle vasiyet borçlusuna verilmesi gereken, aksi halde tasarruf oranı içinde kalan kısmının karar günündeki değerinin para olarak ödetilmesine karar verilir.

*Bu kurallar, sağlararası kazandırmaların tenkisinde de uygulanır***.»**

- Bölünmez bir malın tenkisi istenirse, mirasın açılması anındaki değere göre sabit tenkis oranı bulunur. Ardından 564/II'ye göre bölünmez malın tenkis tarihindeki değerine uygulanır.
- Örn: Mirasın açılmasında 4 milyon olan bir ev, tenkis kararı verilirken 6 milyon değerindedir. Mirasbırakanın ölüm tarihindeki hesaplamalar neticesinde tenkis oranı 1/4 bulunmuş ise 6 x 1/4 = 1,5 milyon tenkis edilir.

Özellik Taşıyan Bazı Tasarrufların Tenkisi

İntifa ve İrat Kazandırmalarında Tenkis

- İntifa ve irat kazandırmalarında **«**kapitalize değer**»** üzerinden tenkis yapılır. Kapitalize değer; kazandırma lehdarının muhtemel yararlanma süresi hesaba katılarak, elde edeceği kazancın varsayımsal ve yaklaşık bir değer üzerinden ifade edilmesidir.

Madde 568

«*Mirasbırakan, tahmin edilen devam sürelerine göre sermayeye çevrilmeleri hâlinde tasarruf edilebilir kısmı aşan intifa hakkı veya irat borcu ile terekesini yükümlü kılarsa, mirasçıları, intifa hakkının veya irat borcunun tenkisini ya da tasarruf edilebilir kısmı vererek bu yükümlülüğün kaldırılmasını isteyebilirler.***»**

- Bu hüküm sayesinde mirasçıları seçimlik hakka sahip olup, isterlerse tasarruf nisabını vererek intifa veya irat kazandırmasının kaldırılmasını isteyebilir.

Özellik Taşıyan Bazı Tasarrufların Tenkisi

İvazlı Miras Sözleşmesinde Tenkis

Madde 566/II

«Miras sözleşmesiyle elde ettiği kazandırma tenkise tâbi tutulan kimse, bu kazandırma için mirasbırakana verdiği karşılığın tenkis oranında geri verilmesini isteyebilir.»

Feragatte Ödenen İvazın Tenkisi

Madde 573

*«Mirasbırakan, mirastan feragat eden mirasçıya, sağlığında terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan edimlerde bulunmuşsa; diğer mirasçılar bunun tenkisini isteyebilirler. Bu durumda, mirastan feragat edenin **sadece saklı payını aşan miktar** tenkise tâbi olur.»*

- Sadece saklı payı aşan kısım tenkis edilir. Zira feragat eden mirasçı ancak saklı payının dışında kalan kısım için bir kazandırma elde etmiş olur.

Özellik Taşıyan Bazı Tasarrufların Tenkisi

Art Mirasçılıkta Ön Mirasçının Saklı Paylı Olması

Madde 569

«*Mirası artmirasçıya geçirme yükümlülüğü ile saklı payı zedelenen mirasçı, aşan kısmın tenkisini isteyebilir.****»***

Ölüme Bağlı Kazandırma Lehdarının Vasiyet Borcu veya Mükellefiyet ile Yüklenmesi Halinde Tenkis

Madden 563/II

«*Ölüme bağlı tasarrufla kazandırma elde eden kimse, bazı vasiyetleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışsa, kazandırmanın tenkise tâbi tutulması halinde, bu kimse mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça vasiyet borçlarının da aynı oranda tenkis edilmesini isteyebilir.****»***

- Eğer mirasbırakan vasiyetinde, yaptığı kazandırmanın tenkisi halinde mükellefiyetin veya borcun indirilmeyeceğini öngörüyse, artık indirim istenemez.

Tenkiste İade Borcunun Kapsamı

Geri verme borcu

Madde 566/I

*«Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, **sadece mirasın geçmesi anında** kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur.»*

- Ölüme bağlı kazandırmalarda vasiyet edilen kazandırma terekeden çıkmadığından, bu hükmün asıl uygulama alanı sağlararası kazandırmalardır.
- Kazandırma lehdarının, kendisine yapılan kazandırmanın tasarruf oranını aştığını bilmemesi ve bilmesinin de kendisinden beklenemeyecek olması, iyiniyetin varlığı açısından yeterlidir.
- Mirasın açılmasından sonraki süreçte, iyiniyet sorumluluğu azaltmaz. Ancak bu durum öğretide eleştirilmekte ve bu sınırlı sorumluluğun en geç tenkis davasının kalktığı an olmak şartı ile iyiniyetin kalktığı ana kadar sürmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Mirasta Denkleştirme (İade)

- Denkleştirme, TMK m.669 vd. düzenlenen, kanuni mirasçılardan bazılarına yapılan belirli nitelikteki kazandırmaların ***mutlak olarak*** *(T. Oranını aşsın ya da aşmasın)* terekeye iade edilmesine ilişkin kurumdur.

Tenkis ile Denkleştirme Arasındaki Farklar

1. Denkleştirmeye tabi kazandırmalar *tümüyle* terekeye iade edilir. Tenkiste ise T. Oranını aşan kısım indirilir.
2. Denkleştirmeye tabi kazandırmalar, sadece mirasbırakanın sağlığında yaptığı kazandırmalardır. Tenkis ise kural olarak ölüme bağlı tasarruflarda söz konusudur.
3. Denkleştirme yükümlüsü de denkleştirme isteyebilecek kişi de sadece yasal mirasçılardır. Ancak tenkis yükümlüsü mirasçı olsun olmasın kazandırmanın yapıldığı kişidir.
4. Denkleştirme yükümü tamamen mirasbırakanın iradesine bırakılmışken; mirasbırakanın bir kazandırmanın tenkis edilmeyeceğine ilişkin vasiyeti geçersizdir.
5. Denkleştirme, paylaştırma davasına bağlı bir kurum iken; tenkis her saklı paylı mirasçının isteyebileceği ayrı bir davadır.

Denkleştirme Borçlusu

- Denkleştirme borçlusu, mirasbırakanın ölümünde yasal mirasçı olan ve denkleştirmeye tabi kazandırmayı alan kişi veya kişilerdir.
- Kazandırma anında kanuni mirasçı olmayan, ancak mirasbırakanın ölümünde mirasçılık sıfatını haiz olan kişinin, denkleştirme borçlusu olup olamayacağı tartışmalıdır. Baskın görüş denkleştirme yükümlüsü olacağı yönündedir.
  - Örn: Muris M'nin oğlu A sağ iken, A'nın çocuğu T'ye denkleştirmeye tabi kazandırmada bulunması; ancak M'nin ölümünde A'nın mirasçı olamaması, T'nin mirasçı olması.
- Kanuni mirasçı olması gerekirken sonradan ret, yoksunluk, çıkarma, feragat gibi sebeplerle bu sıfatı yitiren kişi denkleştirme borçlusu olamaz.

Denkleştirme Borçlusu

Altsoyun Denkleştirme Borcu

Madde 669/II

«Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, ***aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça****, denkleştirmeye tâbidir.»*

- Yasa, mirasbırakanın altsoya karşı eşitlik ve adaleti diğer mirasçılardan daha çok gözetmesi gerektiğinden hareketle, belirli kazandırmaları, aksi kararlaştırılmadıkça denkleştirmeye tabi tutmuştur.
- Altsoydan kasıt, evlatlık ve altsoyu da dahil olmak üzere birinci zümrenin tamamıdır.

Denkleştirme Borçlusu

Altsoyun Dışındaki Mirasçıların Denkleştirme Borcu (İradi Denkleştirme)

Madde 669/I

«Yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler.»

- Altsoy dışındaki mirasçıların denkleştirme yükümlülüğü ancak kazandırmayı yapan mirasbırakanın bunu açıkça öngörmesi halinde söz konusu olur.
- Altsoy dışındaki mirasçılardan kasıt; ikinci ve üçüncü zümre ve eştir.
- Mirasbırakanın denkleştirmeye ilişkin beyanı ölüme bağlı tasarruf olmasına rağmen şekle tabi olmadığı kabul edilmektedir.

Denkleştirme Borçlusu

Kendisine Doğrudan Kazandırma Yapılmadığı Halde Denkleştirme Yükümlüsü Olanlar

Madde 670

«Mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer.»

- Mirasbırakanın ölümünde mirasçı olarak denkleştirme borcu altına giren, ancak daha sonra ölen kişinin mirasçıları, halefiyet ilkesi gereği denkleştirme borcu altına girer.
- Denkleştirmeye tabi kazandırmayı almış, ancak daha sonra yoksunluk, çıkarılma, feragat, ret sebebiyle mirasçılık sıfatını kaybettiği için miras payı artan diğer mirasçılar, denkleştirmeye tabi kazandırma almamış olduğu halde denkleştirme borcu altına girer.

Denkleştirme Alacaklısı

- Denkleştirme alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümünde yasal mirasçılık sıfatına sahip olmak yeterlidir. Saklı paylı mirasçı olma zorunluluğu yoktur.
- Mirasbırakan, sadece bazı mirasçıların denkleştirme alacaklısı olup bazı mirasçıların olamayacağına karar verebilir.
- Eşin altsoyla birlikte mirasçı olduğu durumda eşin denkleştirme alacaklısı olup olamayacağı tartışmalıdır.
- Denkleştirme alacaklılarından biri veya birkaçının denkleştirme talep etmesi halinde diğer mirasçılar da bundan yararlanır. Tenkisteki gibi sadece tenkis talep eden mirasçının yararlanması söz konusu olmaz.

Denkleştirmeye Tabi Kazandırmalar

- Sadece sağlararası ivazsız kazandırmalar denkleştirmeye tabidir. Ölüme bağlı kazandırmalar veya sağlararası olsa dahi ivazlı olan kazandırmalar, mirasbırakan istese de denkleştirmeye tabi olamaz.
- Denkleştirmeye tabi kazandırmalar; bağışlama, karma bağışlama, ahlaki görevin ifası, borçtan ibra şeklinde görülür.
- TMK m.669/II'de sayılan bazı özel nitelikteki kazandırmalar aksi mirasbırakan tarafından belirtilmedikçe **kanunen** denkleştirmeye tabi tutulmuşlardır.

Kanunen Denkleştirmeye Tabi Kazandırmalar

- **Kuruluş Sermayesi:** Altsoyuna, ekonomik bağımsızlık sağlamak maksadıyla yapılan, en çok da 'iş kurma' şeklinde görülen kazandırmalardır.
- **Çeyiz:** Evlenen altsoyun ev kurması (konut edinmesi ve içinin döşenmesi) için yapılan kazandırmalardır. Evlenme masrafları çeyiz sayılmaz.
  - **Madde 675**
    Olağan hediyeler ile evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderler denkleştirmeye tâbi değildir. Altsoy hısımlarının evlenmelerinde, **alışılmış ölçüler içinde yapılan çeyiz giderleri** hakkında denkleştirmeye tâbi tutmama arzusunun bulunduğu asıldır.
- **Borçtan kurtarma:** Mirasbırakanın sağlığında altsoy mirasçısının kendisine veya bir başkasına olan borcundan kurtarmasıdır.
- **Malvarlığı devri:** Birden çok hakkın ve borcun toplu olarak devri anlamına gelmektedir. Denkleştirmeye tabi kazandırma ancak, pasiflerin aktiflerden çıkarılması neticesinde kalan kısım kadar olabilir.
- **Diğer benzeri kazandırmalar:** Tartışmalı olmakla beraber baskın görüş; altsoyun ekonomik bağımsızlık kazanması veya var olan durumunun güçlendirilmesi amacıyla yapılan kazandırmalardır.

Denkleştirmeden Kanunen Muaf Tutulan Kazandırmalar

Eğitim ve Öğrenim Masrafları:

Madde 674

*«Çocukların eğitim ve öğrenimi için yapılan giderler sebebiyle geri verme yükümlülüğü, mirasbırakanın aksini arzu ettiği ispat edilmedikçe, **ancak alışılmış ölçüleri aşan kısım** için mevcuttur.*

Eğitim ve öğrenimini tamamlamamış olan veya engelliliği bulunan çocuklara, paylaşmada hakkaniyete uygun bir ödeme yapılır.»

- *Bu hüküm sadece çocukları kapsadığından diğer altsoy için yapılan eğitim masrafları alışılmış ölçülerde olsa bile denkleştirmeye tabi olur.*

Olağan Hediyeler ve Evlenme Giderleri:

Madde 675

«Olağan hediyeler ile evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderler denkleştirmeye tâbi değildir.

Altsoy hısımlarının evlenmelerinde, alışılmış ölçüler içinde yapılan çeyiz giderleri hakkında denkleştirmeye tâbi tutmama arzusunun bulunduğu asıldır.»

Özel Durumdaki Bazı Çocukların Alacak Hakları

Madde 674/II

«Eğitim ve öğrenimini tamamlamamış olan veya engelliliği bulunan çocuklara, paylaşmada hakkaniyete uygun bir ödeme yapılır.»

- Buradaki alacak hakkı sadece çocuklar açısından söz konusu olur.
- Mirasbırakanın ölümünde henüz eğitimine başlamamış çocukların da bu alacak hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir.

Madde 641

«Ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, bu yüzden terekenin borç ödemeden acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır.»

Mirasın Açılması

- TMK m. 575 hükmü gereği miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır.
- Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir.
- Mirasın açılması ile ifade edilen ise mirasbırakanın ölümü anında kendiliğinden miras konusu malvarlığının mirasçılara geçmesi ve miras hukukunun bu durum için getirdiği hükümlerin uygulamaya girmesidir.
- Mirasbırakanın ölümü ile birlikte, bu ölüm sonradan tespit edilse ve mirasçıların ölümden daha sonra haberi olsa bile, miras onlara geçer ve miras hukukunun mirasbırakanın ölümüne bağladığı diğer tüm hukuki sonuçlar kendiliğinden doğar.

- Ölüm anı olarak ise kişinin beyin fonksiyonlarının geri dönüşü olmaksızın kaybolması ve kalbinin durmasının birlikte gerçekleştiği an kabul edilmektedir.
- TMK m. 576/f.1 gereği miras, malvarlığının tamamı için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılır. Mirasın açılması yeri ile kastedilen miras sebebiyle sahip olunan hakların ileri sürülebilmesi için ve çıkacak uyuşmazlıkların çözülmesi için açılacak davaların yeridir. Hükmün ikinci fıkrasında da mirasbırakanın tasarruflarının iptali veya tenkisi, mirasın paylaştırılması ve miras sebebiyle istihkak davalarının bu yerleşim yeri mahkemesinde görüleceği düzenlenmiştir.

Mirasçı ve Vasiyet Alacaklısı Olmanın Şartları

- Mirasbırakanın ölümü anında mirasçı veya vasiyet alacaklısı sağ olmalıdır.
- Mirasçı veya vasiyet alacaklısı olacak kişi hak ehliyetine sahip olmalıdır.
- Mirasçı veya vasiyet alacaklısı, mirastan yoksunluk sebeplerinden biriyle bu sıfatını kaybetmiş olmamalıdır.

Sağ olmak

- TMK m. 580/f.1 gereği mirasçı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.
- TMK m. 581/f.1'e göre ise vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.
- Hükümler dikkate alındığında mirasbırakandan önce veya onunla aynı anda ölen kişiler yasal mirasçı, atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olamazlar.
- Vasiyet alacaklısı mirasbırakandan önce ölmüş ise, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkar. (TMK m. 581/f.2)

Sağ olmak

- Mirasbırakanın ölümü anında henüz doğmamış olmak ise mutlak suretle yasal mirasçı veya vasiyet alacaklısı olamama anlamına gelmez.
- Ceninin durumu TMK m. 582 hükmünde düzenlenmiştir. Hükme göre cenin, sağ doğmak koşuluyla mirasçı olur ancak ölü doğan çocuk mirasçı olamaz.
- Henüz cenin olarak dahi var olmayan kişilerin, ileride dünyaya gelme ihtimali bulunması şartıyla, mirasçı atanması veya vasiyet alacaklısı olarak tayini mümkündür.
- TMK m. 583 gereği mirasın açıldığı anda henüz varolmayan bir kimseye artmirasçı veya art vasiyet alacaklısı olarak, tereke veya tereke malı bırakılabilir.

Ehil olmak

- Mirasçı olma ehliyeti, hak ehliyetinin miras hukuku bakımından görünümüdür. TMK m. 580/f.1'de mirasçı olma, TMK m. 581/f.1'de ise vasiyet alacaklısı olma bakımından miras ehliyetinin gerekli olduğu belirtilmiştir.
- TMK m. 8 gereği her insan yaşadığı sürece hak ehliyetine sahip olacağı için mirasbırakanın ölümünde sağ olan gerçek kişi, daima mirasçılık ehliyetine sahip olacaktır.
- Tüzel kişilerin atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olabilmeleri için tüzel kişinin mirasın açıldığı anda kişilik kazanmış olması ve henüz kişiliği son bulmamış olmalıdır.
- TMK m 526 uyarınca ölüme bağlı tasarrufla vakıf kurulması halinde, vakfın miras açıldıktan sonra kurulmasına yani tüzel kişilik kazanmasına rağmen, geçmişe etkili olarak mirasbırakanca kendisine bırakılan hakları iktisap edecektir. Bu durum yukarıda ifade edilen kurala getirilmiş yasal bir istisnadır.
- Tüzel kişiliği olmayan bir topluluk mirasçı atanmış yahut vasiyet alacaklısı tayin edilmiş ise TMK 577/f.2 gündeme gelir. Hükme göre tüzel kişiliği bulunmayan bir topluluğa belli bir amaç için yapılan kazandırmaları, o topluluk içindeki kişiler, mirasbırakan tarafından belirlenen bu amacı gerçekleştirme kaydıyla birlikte edinmiş olurlar; amacın bu yolla gerçekleştirilmesine olanak yoksa, yapılan kazandırma vakıf kurma sayılır.

Mirastan Yoksun Olmamak

- Mirasçı olabilme ehliyetine sahip olan bir kimsenin, kanunda belirtilen sebeplerden biri gerçekleştiği için, belirli bir mirasbırakan yönünden, Miras Hukukuna ilişkin bir talep ileri sürebilme ehliyetsizliği mirastan yoksunluk olarak ifade edilir.
- Mirastan çıkarma ile karşılaştırıldığında, mirastan yoksunluğun kendiliğinden gerçekleşmesi, iki kurumun uygulama alanlarının farklı olması gibi özellikler iki kurumun birbirinden ayırt edilmesini sağlamaktadır. Esasen mirastan çıkarma varken, ayrıca mirastan yoksunluğun düzenlenmesinin sebebi mirasbırakanın çıkarma tasarrufu yapma imkanının bulunmadığı hallerde, mirasa uygun olmayan bir kimsenin, sırf mirasbırakanın çıkarma imkanı olmadığı için mirastan pay almasını engellemektir.
- Mirastan yoksunluk TMK m. 578'de dört bent halinde düzenlenmiştir. Ayrıca TMK m. 159 ve TMK m. 181'de iki adet özel yoksunluk hali daha düzenlenmiştir.

- Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler (TMK m. 578/b.1):
  - Bu halde mirastan yoksunluk için fiilin kasten ve hukuka aykırı olması gerekir. İhmalen gerçekleştirilen veya hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir durumun olması gibi hallerde yoksunluk söz konusu olmayacaktır.
  - Yoksunluk için failin ceza mahkemesinde mahkum edilmesi de şart değildir.

- Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirenler (TMK m. 578/b.2):
  - Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini sürekli olarak kaybetmesine yol açmak bir yoksunluk halidir. Ehliyet kaybı geçici ise bu hüküm bağlamında yoksunluk sebebi oluşmaz.

- Mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayanlar ve engelleyenler (TMK m. 578/b.3):
  - Mirasbırakanın bir ölüme bağlı tasarruf yapmasını sağlamak
  - Mirasbırakanın var olan bir ölüme bağlı tasarrufu geri almasını sağlamak
  - Mirasbırakanın bir ölüme bağlı tasarruf yapmasını engellemek
  - Mirasbırakanın var olan bir ölüme bağlı tasarrufu geri almasını engellemek
  - Yukarıda sayılan dört fiilin aldatma, korkutma veya zorlama suretiyle gerçekleştirilmesi yoksunluk sebebi oluşturmaktadır.

- Mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıranlar veya bozanlar (TMK m. 578/b.4):
  - Ortadan kaldırma veya kasten veya hukuka aykırı bir fiile yapılmalıdır.
  - Yoksunluk için mirasbırakanın yok edilen veya bozulan ölüme bağlı tasarrufu tekrar yapamayacak durumda olması gerekir.
- Eşin ölümünden sonra mirasçının devam ettiği butlan davasında sağ kalan eşin iyiniyetli olmaması (TMK m. 159):
  - TMK m. 159 gereği evlenmenin butlanını dava etme hakkı mirasçılara geçmez. Ancak, mirasçılar açılmış olan davayı sürdürebilirler. Dava sonucunda evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş, yasal mirasçı olamayacağı gibi, daha önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendisine sağlanan hakları da kaybeder.
- Boşanma davası devam ederken ölen eşin mirasçısının davaya devam ederek davalı eşin kusurlu olduğuna dair karar alınması (TMK m. 181/f.2):
  - 6217 sayılı kanunla değişik TMK m. 181/f.2'ye göre boşanma davası devam ederken, ölen eşin mirasçılarından birisinin davaya devam etmesi ve diğer eşin kusurunun ispatlanması hâlinde sağ kalan eş ölen eşe miracı olamaz.

- Mirastan yoksunluk kendiliğinden hüküm ifade eder ve ilgili kişi mirasçılık ehliyetini kaybettiği için miras açıldığı anda mirasçılık ya da vasiyet alacaklısı sıfatını kazanmaz.
- Yoksunluk kendiliğinden hüküm ifade ettiği için ayrıca bir mahkeme kararına gerek yoktur. Ancak, taraflar arasında yoksunluğun varlığına ilişkin bir ihtilaf çıkarsa, o zaman bu hususun saptanabilmesi için bir tespit davası açılır.
- Yoksunluk nispidir. Mirasçı sadece kime karşı yoksunluk gerektiren fiili işlemişse, ona karşı mirasçılık sıfatını kaybeder.
- Yoksunluk kişiseldir, bu sebeple yoksun olan kişinin alt soyu yoksunluktan etkilenmez.
- TMK m. 578/f.2'ye göre mirastan yoksunluk, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkar.

Miras Payının Devri

Açılmamış miras payının devri

- TMK m. 678 gereği mirasbırakanın katılımı veya izni olmaksızın bir mirasçının henüz açılmamış bir miras hakkında diğer mirasçılar veya üçüncü bir kişi ile yapacağı sözleşmeler geçerli değildir.
- TMK m. 678 hükmünde açılmamış miras payının devri sözleşmesinin şekline ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. TMK m. 677 hükmünün kıyasen uygulanması ile devralan kişinin müstakbel mirasçı olması durumunda adi yazılı sözleşmenin yeterli olacağı kabul edilmektedir. Devralan kişinin mirasçı olabilecek pozisyonda olan bir kişi olmaması durumunda ise sözleşmenin noterde düzenleme şeklinde yapılması gerekmektedir.
- Sözleşme ile miras payını devralan kişi, miras açılmasında külli halef mirasçı niteliğinde olmaz. Devralanın, devredene karşı bir alacak hakkı bulunur.

Miras Payının Devri

Açılmamış miras payının devri

- Devir sözleşmesi TMK m. 545 gereği miras sözleşmesi şeklinde yapılırsa ve mirasbırakan da bu şekil çerçevesinde işleme katılırsa; devreden bakımından mirastan feragat, devralan bakımından da mirasçı atama söz konusu olur. Bu halde mirasın açılması ile devreden mirası kazanamayacak, devralan ise onun payı kadar olmak üzere mirasçılık sıfatına sahip olacaktır.
- Açılmamış miras payının devri sözleşmesinin geçersizliği durumunda TMK m. 678/f.2 gereği verilen şeyler geri istenebilir.

Miras Payının Devri

Açılmış miras payının devri

- Mirasın açılmasından sonra, paylaşma tamamlanan kadar mirasçıların tereke üzerinde birbirinden bağımsız hakları bulunmayıp, terekeyi paylaşmaya yönelik elbirliği halinde hak sahibidirler. Elbirliği halinde hak sahipliği elbirliği halinde maliklere üzerinde tasarruf edebilecekleri paylar sağlamaz. Ancak kanunumuz istisnaen elbirliği aşamasında miras hakkının devrini mümkün kılan hükümlere yer vermiştir.
- TMK m. 677/f.1 gereği miras payının devri konusunda mirasçılar arasında yapılan sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekle bağlıdır. Mirasçı olmayan kişilere yapılacak devirler ise TMK m. 677/f.2 gereği noterde düzenleme şekline tabidir.
- Terekedeki münferit bazı malların miras payının devri sözleşmesine konu olmaması gerekir. Ancak, mirasçılar arasında yapılmak kaydıyla, bu tür sözleşmelerin geçerli olacağı Yargıtay tarafından kabul edilmektedir. (24.05.1985 tarih, 1984/2 E. ve 1985/5 K. sayılı İBK)

Miras Payının Devri

Açılmış miras payının devri

- Miras payı devrinin mirasçılar arasında yapılması durumunda baskın görüşe göre, devredenin miras payı derhal devir oranında azalır ve devralanın miras payı artar.
- Miras payı devrinin mirasçı olmayan bir kişiye yapılması durumunda ise miras payı ayni etkili olarak el değiştirmeyecek, devir alacaklısı sadece mirasın paylaştırılması üzerine devredene düşen kısmı isteme hususunda bir alacak hakkı kazanacaktır.
- Açılmış miras payı bir ayni hak oluşturacak şekilde rehne konu olamaz. Buna karşın, miras payının haczedilmesi mümkün kabul edilmektedir.

Gaipliğin Mirasın Geçmesine Etkisi

Gaibin Mirası

- TMK m. 32 vd. hükümlerine göre alınan gaiplik kararı, ölüm gibi kişiliği sona erdirir. Bu durumda gaibin mirası ölmüş gibi açılır. Gaiplik kararı ölüm tehlikesi veya son haber alma tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bu bakımdan gaiplik kararı Miras Hukuku bakımından da geçmişe etkilidir.
- Gaibin mirasçılarının TMK m. 584'e göre güvence vermesi gerekmektedir.

  «Hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimsenin mirasçıları veya mirasında hak sahibi olan kişiler, tereke malları kendilerine teslim edilmeden önce bu malları ileride ortaya çıkabilecek üstün hak sahiplerine veya gaibin kendisine geri vereceklerine ilişkin güvence göstermek zorundadırlar.

  Bu güvence, ölüm tehlikesi içinde kaybolma durumunda beş yıl, uzun zamandan beri haber alınamama durumunda onbeş yıl ve her hâlde en çok gaibin yüz yaşına varmasına kadar geçecek süre için gösterilir.

  Beş yıl, tereke mallarının tesliminden; onbeş yıl, son haber tarihinden başlayarak hesaplanır.»
- Gaibin ortaya çıkması durumunda ise mirasçıların tereke mallarını zilyetlik kurallarına göre geri vermesi gerekir. (TMK m. 585/f.1)
- Üstün hak sahibi mirasçıların ortaya çıkması durumunda ise, bunlar terekedeki malları miras sebebiyle istihkak davası ile talep edeceklerdir.

Gaipliğin Mirasın Geçmesine Etkisi

Mirasçının Gaipliği

- TMK m. 586/f.1 gereği hakkında gaiplik kararı bulunmadığı için o sırada mirasçı sıfatını kazanmış bulunan bir kişiye miras kaldığında, durum aydınlanana kadar bu kişinin miras payı mahkeme tarafından yönetilir.
- TMK m. 586/f.2 gereği mirasın açıldığı anda ortada bulunmayanın sağ olmaması hâlinde onun miras payı kendilerine kalacak olanlar, gaipliğe ilişkin sürelere ve usule uyarak o kimsenin gaipliğine karar verilmesini ve miras payının kendilerine teslimini isteyebilirler.
- Mirasçı hakkında gaiplik kararı alınması durumunda, mirasın açılma anının gaiplik kararının hüküm doğurma anından önce mi sonra mı olduğuna bakılması gerekir.

Gaipliğin Mirasın Geçmesine Etkisi

- Gaibin hem mirasbırakan hem de mirasçı olması durumunda ise TMK m.587 hükmü uygulanır.

  «Gaibin mirasçıları tereke mallarını teslim aldıktan sonra gaibe bir miras düşerse, ona düşen miras payı gaiplik sebebiyle kendilerine kalacak olanlar, ayrıca bir gaiplik kararı almak zorunda kalmaksızın bu miras payının teslimini isteyebilirler.

  Gaibe düşen miras payını teslim alanların elde ettikleri gaiplik kararına aynı şekilde gaibin mirasçıları da dayanabilirler.»

- TMK m. 588 gereği Hazinenin gaiplik kararı verilmesini talep etmesi de mümkündür.

  «Sağ olup olmadığı bilinmeyen bir kimsenin malvarlığı veya ona düşen miras payı on yıl resmen yönetilirse ya da malvarlığı böyle yönetilenin yüz yaşını dolduracağı süre geçerse, Hazinenin istemi üzerine o kimsenin gaipliğine karar verilir.

  Gaiplik kararı verilebilmesi için gerekli ilân süresinde hiçbir hak sahibi ortaya çıkmazsa, aksine hüküm bulunmadıkça, gaibin mirası Devlete geçer.

  Devlet, gaibe veya üstün hak sahiplerine karşı, aynen gaibin mirasını teslim alanlar gibi geri vermekle yükümlüdür.»

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Terekenin Korunmasına İlişkin Önlemler

- TMK m. 589 hükmüne göre talep halinde veya re'sen tereke mallarının korunmasına ilişkin önlemler alınabilir.

«Mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi, istem üzerine veya re'sen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır.

Bu önlemler, özellikle kanunda belirtilen hâllerde terekede bulunan mal ve hakların yazımına, terekenin mühürlenmesine, terekenin resmen yönetilmesine ve vasiyetnamelerin açılmasına ilişkindir.

Önlemlerle ilgili giderler, ileride terekeden alınmak üzere, başvuran kişi tarafından; önleme hâkimin re'sen karar verdiği hâllerde Devlet tarafından karşılanır.

Mirasbırakan, yerleşim yerinden başka bir yerde ölmüş ise, o yerin sulh hâkimi bu ölümü yerleşim yeri sulh hâkimine gecikmeksizin bildirir ve mirasbırakanın ölüm yerinde bulunan mallarının korunması için gerekli önlemleri alarak bununla ilgili dosyayı ve varsa vasiyetnameyi yerleşim yeri sulh hâkimine gönderir.»

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Terekenin Korunmasına İlişkin Önlemler

- Terekenin korunması için alınabilecek önlemlerden ilki tereke defterinin tutulmasıdır. TMK m. 590 gereği şu sebeplerden birinin gerçekleşmesi hâlinde sulh hâkimi terekenin defterinin tutulmasına karar verir:

  1. Mirasçılar arasında vesayet altına alınmış olan veya alınması gereken kimse varsa,

  2. Mirasçılardan biri uzun süreden beri bulunamıyorsa ve temsilcisi de yoksa,

  3. Mirasçılardan veya ilgililerden biri, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunursa.

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Terekenin Korunmasına İlişkin Önlemler

- Terekenin korunması için alınabilecek önlemlerden bir diğeri terekenin mühürlenmesidir.
- Mühürleme TMK m. 591/f.1'e göre, tereke defterine yazılan tereke mallarından hakim tarafından mühürlenmesi gerekli görülenler hakkında, talep üzerine veya re'sen yapılan bir işlemdir.
- Tereke mühürlenirken mirasbırakanla birlikte oturanların ihtiyaçları için gerekli eşya bir tutanakla tespit edilip güvenilir kişi olarak kendilerine bırakılır; taşınmazların onların oturmaları için zorunlu olan bölümleri, mühürlemenin dışında tutulur.
- Alacaklıların istemi üzerine yapılan mühürleme, güvence altına alınan miktarla sınırlıdır. Alacaklıya güvence gösterildiği takdirde mühürleme yapılmaz, yapılmışsa kaldırılır.

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Terekenin Korunmasına İlişkin Önlemler

- Terekenin korunması için alınabilecek önlemler çerçevesinde terekenin resmen yönetilmesine de karar verilebilir.
- TMK m. 592'de sayılan şu hallerde terekenin resmen yönetilmesine karar verilir:

1. Mirasçılardan birinin uzun süreden beri bulunamaması ve temsilci de bırakmaması hâlinde menfaati gerektiriyorsa,

2. Mirasta hak sahibi olduğunu ileri sürenlerden hiçbiri mirasçılık sıfatını yeterince ispatlayamazsa veya bir mirasçı bulunup bulunmadığı şüpheli olursa,

3. Mirasçıların tamamı bilinmiyorsa,

4. Kanunda özel olarak öngörülmüşse. (TMK m. 523/f.3'e göre artmirasçı atamada nakil ile yükümlü mirasçının teminat göstermemesi, TMK m. 586/f.1'e göre gaibin miras payı, TMK m. 595/f.2'ye göre vasiyete konu tereke malları, TMK m. 634'e göre resmi tasfiyeye karar verilmiş olması)

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Terekenin Korunmasına İlişkin Önlemler

- TMK m. 593'e göre terekenin resmen idaresini mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hakimi yahut onun yönetimle görevlendirdiği kimse gerçekleştirir. Ancak mirasbırakan terekenin tamamı üzerinde yetkili olmak üzere vasiyeti yerine getirme görevlisi atamış ise, önemli bir engel bulunmadıkça terekenin yönetimi ona verilir. Bir diğer durumda mirasbırakan velâyet veya vesayet altında idiyse; veli veya vasi bir sakınca olmadıkça terekenin yönetimiyle görevlendirilir.
- TMK m. 593 hükmünde resmen yönetim görevlisinin bazı görevleri, sınırlayıcı olmaksızın, zikredilmiştir.

1. Henüz yapılmamışsa, terekenin yazımı,
2. Gereken koruma önlemlerinin alınması,
3. Mirasçıların menfaatlerine veya iyi bir yönetimin gereklerine uygun düştüğü takdirde terekedeki malların satılması,
4. Mirasbırakanın alacaklarının tahsili ve borçlarının ödenmesi,
5. Mirasçıların yasal haklarını zedelemediği anlaşılan vasiyetlerin, sulh hâkiminin izni ve asliye hâkiminin onayı ile yerine getirilmesi,
6. Terekeye ait paraların faiz getirmek üzere Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirtilen bir bankaya yatırılması veya bu paralarla Devlet tahvili alınması ve yeterli güvencesi bulunmayan yatırımların güvenceli yatırımlara dönüştürülmesi,
7. Terekede ticarethane, imalâthane veya başka bir işletme varsa, bunların olduğu gibi sürdürülmesi; sürdürmede yarar yoksa, tasfiyesi için gerekli önlemlerin alınması.

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Terekenin Korunmasına İlişkin Önlemler

- TMK m. 593/b.2 gereği tereke yöneticisi, görevine giren hususlarda miras ortaklığının temsilcisi olup, ortaklık aleyhine açılan davalarda ve yapılan icra takiplerinde ortaklığı temsil eder ve gereken hâllerde ortaklık adına dava açmaya, icra takibinde bulunmaya, davadan feragate, kabule, sulh olmaya ve tahkime yetkilidir; davaları ve takipleri mirasçılara ihbar eder.

- Resmen yönetim TMK m. 591/b.1 gereği resmen yönetme sebeplerinin ortadan kalkmasına ya da paylaştırmaya kadar devam eder.

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Mirasçıların Saptanmasına İlişkin Önlem

- TMK m. 594'e göre Mirasbırakanın mirasçısı bulunup bulunmadığı veya mirasçıların tamamı bilinmiyorsa, sulh hâkimi uygun araçlarla ve bir ay ara ile iki defa ilân yapıp hak sahiplerini son ilândan başlayarak en geç bir yıl içinde mirasçılık sıfatlarını bildirmeye çağırır.
- İlân süresinde kimse başvurmazsa ve sulh hâkimi de hiçbir mirasçı tespit edememişse, miras sebebiyle istihkak davası açma hakkı saklı kalmak üzere miras Devlete geçer.

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Vasiyetnamelere İlişkin Önlemler

- Vasiyetnamenin teslim edilmesine ilişkin önlemler TMK m. 595'te düzenlenmiştir. Hükme göre mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamesinin, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hâkimine teslim edilmesi zorunludur.
- Vasiyetnameyi düzenleyen veya muhafaza eden görevli ya da mirasbırakanın arzusu üzerine saklayan veya başka surette ele geçiren ya da ölenin eşyası arasında bulan kimse, ölümü öğrenir öğrenmez teslim görevini yerine getirmekle yükümlüdür; aksi takdirde bu yüzden doğacak zarardan sorumludur.

Mirasın Geçmesinde Koruma Önlemleri

Vasiyetnamelere İlişkin Önlemler

- Vasiyetnamenin açılması ise TMK m. 596'da düzenlenmiştir. Hükme göre vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın tesliminden başlayarak bir ay içinde mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır ve ilgililere okunur. Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağrılır.
- Vasiyetnamenin açılmasından itibaren iptal ve tenkis davalarının 10 yıllık süreleri ve bu vasiyetname ile atanmış mirasçının 3 aylık red süresi işlemeye başlar.
- TMK m. 597 gereği mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir. Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilân yolu ile tebliğ olunur.

Mirasçılık Belgesi (Veraset İlamı)

- Mirasçılık belgesine ilişkin esaslar TMK m 598'de düzenlenmiştir.

  «Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir.

  Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunulan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir.

  Mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir.

  Ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava hakkı saklıdır.»

Mirasın Kazanılması (İktisabı)

Külli Halefiyet

- Hukuk sistemimizde mirasbırakanın ölümü ile mirasa konu tüm malvarlığı hiçbir işlem, talep ya da süre geçirmeksizin, bir bütün halinde mirasçılara geçer.
- TMK m. 599 hükmünde yer alan, bir bütün halinde geçme ilkesine külli halefiyet ilkesi denilmektedir.

«Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar.

Kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynî haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar.

Atanmış mirasçılar da mirası, mirasbırakanın ölümü ile kazanırlar. Yasal mirasçılar, atanmış mirasçılara düşen mirası onlara zilyetlik hükümleri uyarınca teslim etmekle yükümlüdürler.»

Mirasın Kazanılması (İktisabı)

Külli Halefiyet

- Miras hukuku sistemimizde kural derhal geçiş ve külli halefiyet olsa da, kanunumuz bu sistemi yumuşatan bazı istisnalar kabul etmiştir. (Mirası ret hakkı, resmi tasfiye talep etme hakkı, mirasın tutulan deftere göre kabulü gibi)
- Mirasbırakanın bazı hakları, mirasbırakanın ölümü ile sona erer. Bu haklar külli halefiyet veya başka bir yolla mirasçılara geçmez. (Taraflardan birinin ölümü ile sona eren hukuki ilişkilerden doğan hak ve borçlar, temsil yetkisi, kişiye bağlı nitelikteki kişiler hukukuna ve aile hukukuna ilişkin haklar, intifa hakkı ve sükna hakkı bu tip haklardandır.)

Mirasın Kazanılması (İktisabı)

Vasiyet Alacaklısının Durumu

- Vasiyet alacaklısı hukuk sistemimizde kendisine vasiyet edilen şey üzerinde doğrudan hak kazanmaz. Vasiyet alacaklısı bakımından, mirasbırakanın ölümü ile mirasçılara karşı bir alacak hakkı doğmaktadır.

  TMK m. 600/f.1 «*Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.*»

- Vasiyet alacaklısının vasiyet borçlusuna karşı bir alacak hakkı elde etmesinin istisnası ise TMK m. 601/f.2 de düzenlenmiştir.

  «*Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir.*»

Mirasın Kazanılması (İktisabı)

Vasiyet Alacaklısının Durumu

- Vasiyet alacaklısı her ne kadar mirasçı değilse bile, vasiyet alacağını iktisap edebilmesi için miras ehliyetine sahip olması gerekir.

  TMK m. 581/f.1 «*Vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.*»

- Vasiyet alacaklısı bakımından da TMK m. 616 hükmü ile vasiyet alacağını reddetme imkanı tanınmıştır.
- Vasiyet alacaklarının zamanaşımı süresi TMK m. 602'ye göre 10 yıldır. Bu süre vasiyet alacaklısının mirası reddetme hakkının sona ermesi ile başlamalıdır.
- TMK m. 603 gereği mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından, vasiyet alacaklılarının hakları da mirasçıların alacaklılarının haklarından önce gelir.

Mirasın Reddi

Gerçek Ret

- Mirasçılık sıfatını kazanmış olan mirasçının kendi iradesi ile bu sıfata son vermesine gerçek ret denir.
- Ret için mirasçının bir irade açıklamasını gerek vardır. Bu bir bozucu yenilik doğuran irade beyanıdır ve herhangi bir şekle tabi değildir. Ret beyanı kayıtsız şartsız olmalıdır.

  TMK m. 609/f.1, 2 «*Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır*.

  Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir.»
- Ret beyanında bulunan mirasçının fiil ehliyetine sahip olması gerekir.
- Miras payının kesirli bir bölümünün reddedilmesi kabul edilmektedir. Miras payında bulunan belirli varlığı değerlerini ret, diğerlerini kabul gibi kayıtlı retler ise kabul edilmemektedir.
- Ret yenilik doğuran bir işlem olduğu için, sulh hakimine ulaştıktan sonra geri alınamaz. (Ancak ret beyanının irade bozukluğu sebebiyle iptali gündeme gelebilir.)

Mirasın Reddi

Gerçek Ret

- TMK m. 606 gereği ret süresi üç aydır. Ret beyanı yenilik doğuran bir beyan olduğu için bu süre hak düşürücü niteliktedir.
- Ret süresi yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar. (TMK m. 606/f.2)
- Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiğinin sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar. (TMK m. 607)
- Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir. (TMK m. 615)

Mirasın Reddi

Gerçek Ret

- TMK m. 608/f.1 gereği mirası reddetmeden ölen mirasçının ret hakkı kendi mirasçılarına geçer. Bu durumda yeni mirasçının iki ayrı ret imkanı bulunacaktır. Bunlardan ilki kendi mirasbırakanından kalan mirası ret hakkı, ikincisi kendi mirasbırakanına onun mirasbırakanından kalan mirası ret hakkı.
  - Bu durumda iki farklı ret süresi gündeme gelir. İlk ret süresi, ortak süre olup, mirasçının kendi mirasbırakanından kalan mirası ret etme süresidir.
  - Ortak sürenin yanısıra, TMK m. 608/f.2, c.2 gereği bağımsız bir süre de öngörülmüştür. Bu sürenin başlangıcı, ret hakkına sahip olan mirasçının, birinci mirasın kendi mirasbırakanına intikal ettiğini öğrendiği andır. Bağımsız sürenin, ret hakkına sahip olan mirasçının, kendi mirasbırakanına miras intikal ettiğini, kendisine, kendi mirasbırakanından miras intikal ettiğini öğrenmesinden daha geç öğrenmesi durumunda pratik değeri vardır.
- Bir diğer durumda ret sonucunda miras daha önce mirasçı olmayanlara geçerse; bunlar için ret süresi, önceki mirasçılar tarafından mirasın reddedildiğini öğrendikleri tarihten işlemeye başlar. (TMK m. 608/f.3)

Mirasın Reddi

Gerçek Ret

- Çeşitli durumlarda süre dolmadan önce mirası ret hakkı düşebilir.
  - Mirası kabul için açık bir beyana gerek yoksa da, süre dolmadan önce açık bir kabuk beyanında bulunulursa ret hakkı düşer
  - TMK m. 610/f.2 gereği ret süresi sona ermeden mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan mirasçı, mirası örtülü olarak kabul etmiş sayılır ve mirası reddemez. Ancak zamanaşımı veya hak düşümü sürelerinin dolmasına engel olmak için dava açılması ve cebrî icra takibi yapılması, ret hakkını ortadan kaldırmaz. (TMK m. 610/f.3)
  - TMK m. 610/f.2 gereği terekeye dahil olan bir malı zimmetine geçirme ya da diğer mirasçılardan saklama ret hakkının düşmesine sebep olan bir diğer durumdur.

Mirasın Reddi

Hükmi Ret

- TMK m. 605/f.2'de ret süresinin susarak geçirilmesi durumunda mirasın kabul edilmiş sayılacağının aksine bir karine kabul edilmiştir. Hükme göre ölüm tarihinde mirasbırakanın ödemeden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.
- Hükmi ret bir karine olduğundan, esasen mirasçıların mirası reddetmelerine gerek yoktur. Ancak, ileride doğacak ihtilafları önlemek için, sulh mahkemesine yine de bir beyanda bulunabilir.

Mirasın Reddi

Reddin Sonuçları

- TMK m. 611 gereği ret, yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer.
- Miras, en yakın yasal mirasçıların tümü tarafından reddedilirse TMK m. 612 gereği reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir. Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir.
  - En yakın yasal mirasçılar ile ifade edilen mirasbırakanın ölümünde, ona en yakın planda ve doğrudan mirasçı olanlardır. Eş de bu kavrama dahildir.
- Eşin altsoyla mirasçılığı durumunda, mirasın altsoyun tamamı tarafından reddedilmesi durumunda TMK m. 613 gereği bunların payı sağ kalan eşe geçer.

Mirasın Reddi

Reddin Sonuçları

- TMK m. 614 hükmüne göre mirasçıların tümü, bazıları ya da biri kendisinden sonra gelen mirasçı ya da mirasçıların kabul ya da ret için davet edilmeleri şartı ile mirası reddedebilir. Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.
- Atanmış mirasçıların mirası reddetmesi durumunda ise, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundan arzusunun başka türlü olduğu anlaşılmadıkça, redden yasal mirasçılar yararlanır. (TMK m. 611/f.2)
- Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi hâlinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu redden vasiyet yükümlüsü yararlanır. (TMK m. 616)

Mirasın Reddi

Redde Karşı Alacaklıların Korunması

- TMK m. 617 hükmüne göre malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler.
- TMK m. 618 hükmüne göre ise ödemeden âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar. Olağan eğitim ve öğrenim giderleriyle âdet üzere verilen çeyiz, bu sorumluluğun dışındadır. İyiniyetli mirasçılar, ancak geri verme zamanındaki zenginleşmeleri ölçüsünde sorumlu olurlar.

Resmi Defter Tutma

- Mirasın açılmasından sonra mirasçılar, mirası reddetme ya da kayıtsız şartsız kabul etme yerine, terekenin gerçek durumu hakkında güvenilir bilgiye sahip olduktan sonra ne yapacaklarına karar vermek isteyebilirler. Bu amaçla mirasçılar, resmi defter tutulmasını talep edebilir.
- Mirasbırakanın ölümü üzerine her yasal mirasçı ya da atanmış mirasçı resmi defter tutma talebinde bulunabilir.
- Defter tutmayı isteme süresi, mirası ret süresinin başlamasından itibaren bir aydır. (TMK m. 619/f.2)
- Tek bir mirasçının resmi defter tutulması talebinde bulunması yeterlidir. Ancak diğer alternatifleri seçen mirasçılar resmi defter tutulmasının sonuçlarından yararlanamaz. Buna karşılık hiçbir alternatifi seçmeyen mirasçı, talepte bulunan gibi, resmi defter tutulmasının sonuçlarından yararlanır.
- TMK m. 631/f.2 gereği mirasın Devlete geçmesi hâlinde re'sen terekenin resmi defteri tutulur.

Resmi Defter Tutma

- Resmi defter tutma usulü TMK m. 620 hükmünde düzenlenmiştir.

  «Resmî defter, sulh mahkemesi tarafından düzenlenir; bu deftere terekeye ait aktif ve pasifler takdir edilen değerleriyle yazılır.

  Mirasbırakanın malî durumu hakkında bilgi sahibi olan herkes, sulh mahkemesi tarafından istenilen bilgiyi vermekle yükümlüdür. Haklı bir sebep olmaksızın bilgi vermeyenler veya yanlış ya da eksik bilgi verenler, bundan doğacak zararları mirasçılara, vasiyet alacaklılarına veya üçüncü kişilere tazminle yükümlüdürler.

  Mirasçılar, özellikle mirasbırakanın kendilerince bilinen borçlarını sulh mahkemesine bildirmek zorundadırlar.»

- TMK m. 621 gereği sulh mahkemesi, mirasbırakanın alacaklıları ile borçlularını belli bir süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla iki defa yapılacak ilân yoluyla çağırır.
- TMK m. 622 hükmüne göre ise resmî kayıtlardan veya mirasbırakanın belgelerinden varlığı anlaşılan alacaklar ve borçlar, deftere doğrudan doğruya geçirilir.

Resmi Defter Tutma

- Defter tutma süresince ancak zorunlu yönetim işleri yapılabilir. (TMK m. 624/f.1)
- Resmî defter tutulması devam ettiği sürece mirasbırakanın borçları için icra takibi yapılamaz. Bu süre içinde zamanaşımı işlemez. Acele hâller dışında, davalara devam edilemeyeceği gibi, yeni dava da açılamaz. (TMK m. 625)
- Defteri inceleme süresi bittikten sonra her mirasçı, mahkemece bir ay içinde beyanda bulunmaya çağrılır. (TMK m. 626/f.1)
- Mirasçılardan her biri, tanınan süre içinde mirası reddettiğini veya resmî tasfiye istediğini ya da deftere göre veya kayıtsız şartsız kabul ettiğini beyan edebilir. Süresi içinde herhangi bir beyanda bulunmayan mirasçı, mirası tutulan deftere göre kabul etmiş sayılır. (TMK m. 627)

Resmi Defter Tutma

- Resmî deftere göre kabul edilen miras, mirasçıya sadece deftere yazılmış borçlarla geçer. Mirasçı, mirasbırakanın deftere yazılmış olan borçlarından hem tereke malları, hem kendi malvarlığı ile sorumludur. (TMK m. 629)
- Alacaklarını süresi içinde yazdırmayan alacaklılara karşı mirasçı, kendi kişisel mallarıyla sorumlu olmadığı gibi; terekeden kendisine geçen mallarla da sorumlu tutulamaz. Ancak, alacaklının kusuru olmadan deftere yazdıramadığı veya bildirdiği hâlde deftere yazılmamış alacakları için mirasçı, zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu kalır. (TMK m. 629/f.1, 2)
- Alacakları, tereke mallarıyla güvence altına alınmış olan alacaklılar deftere geçirilmemiş olsa bile bu haklarını güvenceden alabilirler.(TMK m. 629/f.3)
- Mirasbırakanın kefaletten doğan borçları defterde ayrı bir yere yazılır ve mirasçılar, mirası kayıtsız ve şartsız kabul etmiş olsalar bile, bu borçlardan terekenin iflâs hükümlerine göre tasfiyesi hâlinde kefalet sebebiyle alacaklı olanlara ne düşecek idiyse ancak o miktarla sorumlu olurlar. (TMK m. 630)

Resmi Tasfiye

- Resmi tasfiye ile miras açılmasına rağmen mirasçılar tarafından kazanılamaz, onların malvarlığından ayrı, bağımsız bir malvarlığı olarak kalır. Resmi tasfiyede mirasçılar, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmaz. Mirasbırakanın alacaklıları, alacaklarını sadece terekeden elde edebilir, mirasçıların şahsi sorumluluklarına gidilmez. Mirasçıların kişisel alacaklıları da tereke mallarına el uzatamaz. Resmi tasfiye halinde mirasçıların ve malvarlığı ile terekenin hukuken birbirine karışması önlenmiş olur.
- Her mirasçı mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebilir. Resmi tasfiye istemi, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmaz. (TMK m. 632)
- Resmi tasfiye istemi üç aylık süreye tabidir.
- Mirasbırakanın alacaklarını elde edemeyeceklerinden inandırıcı sebeplerle kuşku duyan alacaklıları, istedikleri hâlde alacakları ödenmediği veya kendilerine güvence verilmediği takdirde, mirasbırakanın ölümünden ya da vasiyetnamenin açılmasından başlayarak üç ay içinde, terekenin resmî tasfiyesini isteyebilirler. (TMK m. 633/f.1)
- TMK m. 612/f.1 gereği en yakın mirasçıların tümünün mirası reddetmesi hali ve borca batık bir mirasçının mirası reddini alacaklıların iptal ettirmesi halinde de (TMK m. 617/f.2) resmi tasfiye yapılır.

Resmi Tasfiye

- Resmî tasfiye, sulh mahkemesince veya atayacağı bir ya da birkaç tasfiye memuru tarafından yapılır. Resmî tasfiyeye terekenin defterinin düzenlenmesiyle başlanır ve aynı zamanda yapılacak ilânla mirasbırakanın alacaklılarından ve borçlularından, belirtilen süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri istenir. (TMK m. 634)
- Resmi tasfiyede kural olarak TMK 635 hükmünde düzenlenen olağan tasfiye uygulanır.
- Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi ise sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır.

Miras Sebebiyle İstihkak Davası

- Miras sebebiyle istihkak davası, mirasçıların tereke malları üzerinde münferit bazı ayni ve şahsi haklara sahip olmaları sebebiyle değil, miras hukuku hükümlerine göre mirasçı sıfatına sahip olmaları sebebiyle ve bu sıfatının sonucu olarak tereke malları üzerindeki çıkarlarını korumak için tanınmış, özel bir talep hakkını içeren eda davasıdır.

  TMK m. 637/f.1 «*Yasal veya atanmış mirasçı, terekeyi veya bazı tereke mallarını elinde bulunduran kimseye karşı mirasçılıktaki üstün hakkını ileri sürerek miras sebebiyle istihkak davası açabilir.*»

- TMK m. 637/f.3 hükmü ile davacıya, hakkının korunması için bazı önlemlerin alınmasını isteme hakkı da tanınmıştır.

  «*Hâkim, davacının istemi üzerine hakkın korunması için davalının güvence göstermesi veya tapu kütüğüne şerh verilmesi gibi gerekli her türlü önlemi alır.*»

Miras Sebebiyle İstihkak Davası

- Miras sebebiyle istihkak davasının konusu baskın görüşe göre tüm tereke ya da terekenin bir kısmı olabileceği gibi, terekeye giren münferit mal ya haklar da olabilir.
- Miras sebebiyle istihkak davasının davacısı, mirasçı sıfatıyla terekeye dahil değerler üzerinde hak sahibi olan ve bu hakkı gasp edilmek istenen yasal ya da atanmış mirasçılardır.
- Miras sebebiyle istihkak davası tereke mallarına mirasçılık iddiası ile ya da böyle bir iddia bulunmadan haksız zilyet bulunan herkese karşı açılabileceği kabul edilmektedir.
- Miras sebebiyle istihkak davasının kabulü hâlinde, tereke veya terekeye dahil mal, davacıya zilyetliğe ilişkin hükümler uyarınca verilir. (TMK m. 638/f.1)
- Miras sebebiyle istihkak davasında davalı, tereke malını zamanaşımı yoluyla kazandığını ileri süremez. (TMK m. 638/f.2)
- Miras sebebiyle istihkak davası, davacının kendisinin mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mirasbırakanın ölümünün veya vasiyetnamenin açılmasının üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. İyiniyetli olmayanlara karşı zamanaşımı süresi yirmi yıldır. (TMK m. 639)

MİRAS ORTAKLIĞI

- Mirasın paylaşımına kadar, kural olarak terekenin mirasçıların malvarlığından ayrı bir malvarlığı oluşturması ve kendine özgü bu malvarlığı üzerinde, mirasçıların yine kendine özgü bir elbirliğiyle hak sahipliği bulunduğu kabul edilmiştir. İşte bu hakka sahip olan mirasçılar, miras ortaklığını oluştururlar.
- Miras ortaklığı, miras sebebiyle ortaya çıkan birden fazla mirasçının elbirliği ile hak sahipliği ilişkisini ifade eden bir kavramdır; yoksa, Türk Borçlar Kanunu anlamında bir ortaklık değildir.
- Miras ortaklığının bir tüzel kişiliği yoktur.

Miras Ortaklığının Hükümleri

1. Mirasçıları tereke üzerindeki hak ve yetkileri ile davacı olmaları:

- Miras ortaklığı devam ederken mirasçılar tereke üzerinde elbirliğiyle hak sahibi olduklarından, terekedeki hakları paylı olarak değil, bölünmez ve bütünsel bir hak olarak mirasçılara aittir. Miras ortaklığındaki mirasçılar, terekedeki her mal üzerinde bulunan tek mülkiyet hakkının birden çok sahibidirler.
- Mirasçılar, terekede yer alan hiçbir unsur üzerinde, tek başlarına ya da oyçokluğuyla dahi hiçbir tasarrufta bulunamazlar. Kural olarak mirasçıların hep birlikte hareket etmesi gerekir. Bununla birlikte, mirasçılarca atanmış bir temsilci yahut kanun uyarınca bir temsil veya yönetim yetkilisi mevcutsa mirasçıların hep birlikte hareket etmesi gerekmez. **(TMK m. 640/II)**

- Mirasçıların miras payları, miras ortaklığı sırasında tereke üzerinde değil, bu terekenin paylaştırılması sırasında talep edecekleri kısım hakkındadır.
- Mirasçılar miras paylarına göre terekenin paylaştırılmasını isteyebilirler, fakat miras ortaklığı devam ettiği sürece miras paylarına göre terekedeki mal ya da hakları kullanmayı, yönetmeyi, üçüncü kişiye devretmeyi isteyemezler.
- **TMK m. 640/IV**

« Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçıların hepsi yararlanır.»

Miras Ortaklığının Hükümleri

2. Mirasçıların davalı olması:

- Terekeyi ilgilendiren bir hususta, üçüncü kişiler miras ortaklığı hâlinde kural olarak sadece bir mirasçıya değil, bütün mirasçılara karşı dava açmalıdırlar.
- Davanın konusu, üçüncü kişinin alacak hakkıysa, tereke borçlarından mirasçılar müteselsilen sorumlu olduklarından, alacaklı dilediği bir ya da birkaç mirasçıya dava açmakla yetinebilir. **(TMK m. 641)**
- Vasiyeti ifa borcunun mirasbırakan tarafından mirasçılardan biri ya da bir kısmına yüklenmiş olması halinde, vasiyet alacağının elde edilmesi için izlenecek hukuki yol tartışmalıdır. Bu durumda vasiyet konusu şey üzerinde mirasçıların elbirliği ile hak sahipliği bulunduğundan, vasiyet borçlusu kılınan mirasçının vasiyeti diğer mirasçıların rızası bulunmadan ifa etmesi mümkün olmamaktadır.

  Bkz. **TMK m. 519/II**

Miras Ortaklığının Hükümleri

3. Tereke borçlarından sorumluluk:

- **TMK m. 641; *II. Mirasçıların sorumluluğu***

«Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar.

Ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, bu yüzden terekenin borç ödemeden acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır.»

- Tereke borçları kavramı, sadece mirasbırakandan külli halefiyet kuralı gereği intikal eden borçları değil, terekeye karşı ileri sürülebilecek miras hukuku kaynaklı her türlü borcu kapsar.
- Mirasbırakanın bir borcu sadece belli bir mirasçısına yükleyen ölüme bağlı tasarrufu, sadece mirasçılar arasındaki iç ilişkide sonuç doğurur; yoksa, alacaklılara karşı müteselsil sorumluluk kuralını ortadan kaldırmaz.

Borcu ödeyen mirasçının rücu hakkı:

- Mirasçıların müteselsilen sorumlu oldukları bir borcu, sadece biri ya da bazısı öderse, diğerlerine başvurma hakkı doğar.
- Ancak mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufunda, bu borçtan belli bir ya da birkaç mirasçısını sorumlu kılmak suretiyle rücu ilişkisine yönelik farklı esaslar getirebilir.
- Mirasçıların tümünün anlaşarak, tereke borcunu aralarında farklı şekilde yüklenmeleri de mümkündür.

Borcu ödemeyen mirasçının rücu hakkı:

- **TMK m. 649/III**: *«Mirasçılardan her biri, tereke borçlarının paylaşmadan önce ödenmesini veya güvenceye bağlanmasını isteyebilir.»*
- Kendi payından fazla ödemede bulunan mirasçının, **TBK m. 168** uyarınca alacaklıya halef olacağı kabul edilmektedir.

Paylaşmanın tamamlanmasından sonraki durum:

- **TMK m. 681; *I. Müteselsil sorumluluk***

«Mirasçılar, bölünmesine veya nakline alacaklı tarafından açık veya örtülü olarak rıza gösterilmemiş olan tereke borçlarından dolayı, paylaşmadan sonra da bütün malvarlıklarıyla müteselsilen sorumludurlar.

Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer.»

Miras Ortaklığının Hükümleri

Miras ortaklığına temsilci atanması:

- **TMK m. 640/III**

«Mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir.»

- Temsilci, terekenin idaresi ve korunması için gerekli her türlü işlemi yapmaya yetkilidir ve yetkisi bu çerçeveyle sınırlıdır. Bir tereke borcunu ifa maksadı dışında başkasına devretmeye ve terekeyi mirasçılar arasında paylaştırmaya yetkili değildir.

Miras Ortaklığının Sona Ermesi

- Miras ortaklığının sona ermesi şu hallerde söz konusu olur:
  1. Mirasın tamamen paylaşılması
  2. Elbirliğiyle hak sahipliğinin paylı hak sahipliğine dönüştürülmesi
  3. Miras ortaklığının başka bir ortaklığa dönüşmesi
- Ayrıca mirasın reddi ya da miras payını devir yollarıyla mirasçı sayısının bire inmesi durumunda da miras ortaklığı son bulur.
- Miras ortaklığının devamı sırasında, bir mirasçının ya da bazı mirasçıların ölümü üzerine yerlerini külli halefiyet yoluyla ölenin mirasçıları alacağından, miras ortaklığı sona ermeyip, bunlarla devam eder. **(TMK m. 580/II)**

1. Mirasın tamamen paylaşılması

- Terekede mevcut tüm hakların ve borçların mirasçılar arasında paylaşılmasıyla miras ortaklığı sona erer.
- Terekedeki bazı malların paylaşılması (objektif kısmi paylaşma) halinde miras ortaklığı, henüz paylaşılmamış mallar için tüm mirasçılarla devam eder; sona ermez!
- Bazı mirasçılara miras payları karşılığı terekeden verilecek şeylerin belirlenmesi (sübjektif kısmi paylaşma) halinde de miras ortaklığı, henüz kendisine verilecek şeyler belirlenmemiş olan mirasçılar arasında devam eder; sona ermez!

Elbirliğiyle hak sahipliğinin paylı hak sahipliğine dönüşmesi

- **TMK m. 644; *Elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi***

«Bir mirasçı, terekeye dahil malların tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi isteminde bulunduğu takdirde sulh hâkimi, diğer mirasçılara çağrıda bulunarak belirleyeceği süre içinde varsa itirazlarını bildirmeye davet eder.

Elbirliği mülkiyetinin devamını haklı kılacak bir itiraz ileri sürülmediği veya mirasçılardan biri belirlenen süre içinde paylaşma davası açmadığı takdirde, istem konusu mal üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesine karar verilir.

Terekeye dahil diğer hakların ve alacakların paylar oranında bölünmesi hususunda da yukarıdaki hükümler uygulanır.»

Miras ortaklığının başka bir ortaklığa dönüşmesi

- Bu durumda, mirasçılar arasındaki hukuki bağ, kendi rızalarıyla benimsedikleri bir başka hukuki ilişkiye dönüşerek devam edecektir.
- Bu ilişki, TBK m. 640-645 hükümlerine tabi bir adi ortaklık, TMK m. 373 vd. hükümlerine tabi bir aile malları ortaklığı şeklinde tüzel kişiliği bulunmayan çok taraflı bir sözleşme ilişkisi olabileceği gibi, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi bir ticaret ortaklığı kurulması da söz konusu olabilir.

Mirasın Paylaşılması

- Paylaşma, sadece birden fazla mirasçının bulunması dolayısıyla miras ortaklığının oluştuğu hallerde söz konusu olur.

1. Terekenin tümünün paylaşılması
2. Terekenin bir kısmının paylaşılması
   a) Objektif kısmi paylaşma
   b) Sübjektif kısmi paylaşma

1. Terekenin tümünün paylaşılması

- Terekenin tümünün paylaşılması, yasal ve atanmış mirasçıların tümünün hep birlikte anlaşmaları yoluyla her zaman mümkündür.
- Mirasbırakanın paylaşmanın nasıl yapılacağına ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufu bulunması halinde dahi, mirasçıların tümünün anlaşması kaydıyla, paylaşmanın bundan farklı yapılması mümkündür.
- Mirasçıların tümünün bir anlaşmaya varamaması halinde, bir paylaşma davası açılarak paylaşmanın sağlanması gerekir.

2. Terekenin bir kısmının paylaşılması

- **TMK m. 676/II**

  «Paylaşma sözleşmesiyle mirasçılar, tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin miras payları oranında paylı mülkiyete dönüştürülmesini de kabul edebilirler.»

- Anılan hükümde, her ne kadar sadece terekedeki malların bir kısmının paylaşılması ve bu paylaşmanın da paylı mülkiyete çevrilme şeklinde olması öngörülmüşse de, kısmi paylaşmanın genişletilerek fiilen kısmi paylaşma ya da bazı mirasçılar arasında kısmi paylaşma şeklinde yapılabileceği kabul edilmektedir.

Objektif kısmi paylaştırma

- Terekedeki mal ve hakların bazılarının paylaşılıp, bazılarınınsa paylaşma dışı bırakılmasıdır. Paylaşma dışı bırakılan tereke malları üzerinde miras ortaklığı ve dolayısıyla da elbirliğiyle hak sahipliği devam eder.

Sübjektif kısmi paylaştırma

- Sadece bir ya da birkaç mirasçının payının saptanarak verilmesi ve geri kalan mirasçılar arasında miras ortaklığının devam etmesidir.
- Bu paylaşma sonucu, geriye kalan mirasçıların geride kalan mallar ve haklar üzerinde elbirliği ile hak sahipliği ve miras ortaklığı devam eder.
- Hem objektif hem de sübjektif kısmi paylaşmanın gerçekleşebilmesi için bütün mirasçıların bu konuda anlaşmaları şarttır.

Paylaşmaya İlişkin Genel Kurallar

- İrade özgürlüğü
- Eşitlik
- Aynen paylaşmanın asıl olması
- Bilgi verme yükümü
- Ayni ikame

İrade özgürlüğü

- Mirasçılar, yasal miras payları ne olursa olsun, terekedeki her türlü mal, hak ve borcu serbestçe ve diledikleri gibi anlaşma sağlayarak paylaşabilirler.
- Mirasbırakanın alacaklılarının ve kural olarak mirasçının alacaklılarının paylaşmaya karışma ya da itiraz etme imkanı yoktur.
  - İstisnası için bkz. TMK m. 648
- Mirasbırakan da irade özgürlüğü ilkesi gereği, paylaşmanın nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir.
- Ancak tüm mirasçıların anlaşarak, mirasbırakanın belirlediğinden farklı bir paylaşma tarzı benimsemesi mümkündür.

Eşitlik

- **TMK m. 646/I:** *«Yasal mirasçılar, gerek kendi aralarında, gerek atanmış mirasçılarla birlikte mirası aynı kurallara göre paylaşırlar.»*
- **TMK m. 649/I:** *«Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça mirasçılar, paylaşmada terekenin bütün malları üzerinde eşit hakka sahiptirler.»*
- Yasal ve atanmış mirasçılar, miras payının ne kadar olduğu önem arz etmeksizin, paylaşmaya aynı hak ve yetkilerle katılır.
- Paylaşma, mümkün olduğu ölçüde, mirasçıların eline aynı türden tereke malları geçecek şekilde yapılır.

Aynen paylaşmanın asıl olması

- Aynen paylaşma ilkesine göre paylaşma, olabildiğince, terekedeki malların satılıp, bedelinin paylaşılması ya da başka bir şeyle değiştirilmesi yoluna başvurulmaksızın aynen mirasçılara verilmesi şeklinde gerçekleşmelidir.

Bilgi verme yükümü

- **TMK m. 649/II:** *«Mirasçılar, mirasbırakan ile aralarındaki ilişkiler hakkında paylaşmanın eşitliğe ve adalete uygun olması için göz önüne alınması gereken bütün bilgileri birbirlerine vermekle yükümlüdürler.»*
- **TMK m. 646/III:** *«Tereke mallarına zilyet olan veya mirasbırakana borçlu bulunan mirasçılar, paylaşma sırasında bu konuda eksiksiz bilgi vermekle yükümlüdürler.»*

Ayni ikame

- Terekede yer alan bir mal ya da hakkın herhangi bir surette elden çıkması karşılığı yerine bir karşı edim verilmişse bu, o mal ya da hakkın yerine kendiliğinden terekeye girmiş sayılır.

Tüm Mirasçıların Anlaşmasıyla Paylaşma

1. Elden paylaşma
2. Paylaşma (taksim) sözleşmesi

TMK m. 676; Paylaşma sözleşmesi

«Mirasçılar arasında payların oluşturulması ve fiilen alınması veya aralarında yapacakları paylaşma sözleşmesi mirasçıları bağlar.

Paylaşma sözleşmesiyle mirasçılar, tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin miras payları oranında paylı mülkiyete dönüştürülmesini de kabul edebilirler.

Paylaşma sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

1. Elden paylaşma (TMK m. 676/I)

- Bu tür paylaşma için tüm mirasçıların hangi tereke unsurunun kime verileceği hususunda kayıtsız şartsız anlaşmış olmaları **ve** tüm mirasçıların katılımı ve rızası ile her bir tereke unsurunun niteliğine göre gerekli tasarruf işleminin yapılarak devredilmiş olması gerekir.
- **Tapu Sicili Tüzüğü m. 21/c**, mirasçıların yapacağı başvuru ile terekede yer alan bir taşınmazın bir mirasçının adına tescilinin yapılabilmesi için noterde ya da adi yazılı şekilde düzenlenmiş bir paylaşma sözleşmesinin varlığını şart koşmaktadır. Bu uygulama dolayısıyla, taşınmazların elden paylaşılması mümkün değildir.

2. Paylaşma sözleşmesi

- Paylaşma sözleşmesinin kurulabilmesi için tüm mirasçıların irade beyanına ihtiyaç vardır.
- Geçerliliği için adi yazılı şekilde yapılması gerekir.
  - Taşınmaz mülkiyetini nakil borcu doğuran sözleşmelerin resmi şekilde yapılması kuralına bir istisna teşkil etmektedir.
  - Tapu Sicili Tüzüğü m. 20/c - Resmî senet düzenlenmesini gerektirmeyen işlemler:

«Miras taksim veya miras payının devri sözleşmesinde tescil yetkisini içerir noterce düzenlenmiş sözleşme; miras taksim sözleşmesi mirasçılar arasında yazılı olarak yapılmış olup da mirasçıların imzaları noterce onaylanmamışsa tüm mirasçıların; imzaların bir kısmı onaylanmış ise imzaları onaylanmamış olanların istemleri»

- Ancak paylaşma tamamlanmadan yapılması mümkündür.
- Borçlandırıcı bir hukuki işlemdir. İfası için her bir tereke unsuru için gereken tasarruf işleminin yapılması gerekir.
  - ✓ Yazılı yapıldığı için alacağın devri için gereken şekil şartı sağlanmış olur, ayrı bir devir sözleşmesi yapılması gerekmez.

Paylaşma (Taksim) Davası

- Paylaşma davası, mirasın paylaşılması hususunda tüm mirasçılar arasında bir anlaşma sağlanamaması halinde, dava açan tarafından kural olarak tüm mirasçılar davalı gösterilerek açılır.
- Paylaşma davası, kural olarak, tüm terekenin paylaşılması için açılır.
  - Ancak daha önce tüm mirasçılar terekedeki bir kısım malları geçerli şekilde paylaşmış olup, bu paylaşmanın terekenin diğer kısımlarının paylaşımı üzerinde anlaşmasalar da geçerli olacağı hususunu kararlaştırmışlarsa, istisnai olarak bu halde paylaşılmayan kısma ilişkin olarak dava açılabilir.
- Paylaşma davasında hâkim, üzerinde elbirliğiyle hak sahipliği bulunan tereke unsurlarını, mirasçıların miras paylarına göre gruplara ayırarak, bunları üzerinde tek başına hak sahibi olunacak şekilde her bir mirasçıya tahsis eder.
- Paylaşma, bazı tereke malları üzerindeki elbirliği mülkiyetini paylı mülkiyete dönüştürerek yapamaz. Bunun için tüm mirasçıların rızası gereklidir **(TMK m. 676).**
- Terekenin mevcudu, her bir mirasçıya müstakil mallar vermeye uygun değilse, mirasçıların anlaşamaması halinde hakim bazı malları sattırarak bedelini paylaştırır **(TMK m. 651/II).**
- Paylaşım kararı, ayni etkiye sahiptir. Kararın kesinleşmesinin ardından ayrıca tasarruf işleminin yapılmasına gerek yoktur.

Paylaşmanın iradi olarak geciktirilmesi

A) Mirasçıların anlaşmasıyla

- Paylaşmayı erteleme etkisine sahip olan miras ortaklığına devam sözleşmesi, tüm mirasçıların katılımıyla hüküm ifade eder.

B) Mirasbırakanın tasarrufu ile

- Mirasbırakanın bir ölüme bağlı tasarrufla, mirasçılar arasında miras ortaklığının tereke paylaşılmadan bir süre devam etmesini öngörmesi, mümkündür.
- Ancak mirasçıların tümünün anlaşması halinde, mirasın daha erken paylaşılması da mümkündür.

Paylaşmanın kanun gereği geciktirilmesi

- **TMK m. 643; *Cenin nedeniyle erteleme***

«Mirasın açıldığı tarihte, mirasçı olabilecek bir cenin varsa paylaşma doğumuna kadar ertelenir.

Ana muhtaç ise, doğuma kadar geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilir.»

Hâkim kararıyla paylaşmanın geciktirilmesi

1. Terekenin derhal paylaşılması terekenin değeri ya da belli bir malın değeri önemli ölçüde düşecekse, **TMK m. 642/III**'e göre, bir mirasçının talebi üzerine hâkim paylaşmanın ertelenmesine karar verir.
2. **TMK m. 649/III**'e göre, bir mirasçının, hâkimden, tereke borçlarının paylaşmadan önce ifasını veya güvenceye bağlanmasını istemesi.

Paylaşmaya hâkimin atadığı bir kayyımın katılması

- **TMK m. 648; *Paylaşmaya kayyımın katılması***

«Açılmış mirasta bir mirasçının payını devralmış veya haczettirmiş olan ya da elinde mirasçıya karşı alınmış borç ödemeden aciz belgesi bulunan alacaklı, sulh hâkiminden bu mirasçının yerine paylaşmaya katılmak üzere bir kayyım atanmasını isteyebilir.»

Paylaşmanın gerçekleşmesi

- Mirasın paylaşılması iki aşamada gerçekleşir:

1. Payların oluşturulması
2. Payların tahsisi

Miras paylarının oluşması

- **TMK m. 650; *Payların oluşturulması***

«Mirasçılar, tereke mallarından mirasçı veya ortak kök sayısınca pay oluştururlar.

Anlaşma olmazsa, mirasçılardan her biri, payların oluşturulmasını sulh mahkemesinden isteyebilir. Payların oluşturulmasında hâkim, yerel âdetleri, mirasçıların kişisel durumlarını ve çoğunluğun arzusunu göz önünde bulundurur.

Payların özgülenmesi mirasçıların anlaşması uyarınca yapılır. Buna olanak bulunmazsa kur'a çekilir.»

- Paylar oluşurken terekede yer alan malların ve hakların değerlerinin belirlenmesi gerekir. **TMK m. 657** uyarınca, taşınmazların paylaştırma sırasındaki gerçek değerleri esas alınır.
- Payların oluşturulmasında, mirasçıların tümünün anlaşmasına mahkeme mutlak surette uyar. Böyle bir anlaşma yoksa mahkeme, mirasbırakanın geçerli bir ölüme bağlı tasarrufla öngördüğü paylaştırma tarzına uymak zorundadır. Böyle bir tasarruf da yoksa eşitlik, olabildiğince aynen paylaştırma ve ayni ikame ilkelerine uyularak paylar oluşturulur.
- Tüm mirasçılar anlaşmadığı sürece, hâkimin bazı tereke malları üzerinde, bazı mirasçıların paylı mülkiyetine karar vererek pay oluşturması mümkün değildir.
- Özel bir durum olarak, **KMK m. 10** hükmü uyarınca, bir taşınmazdaki ortaklığın giderilmesi davalarında, mirasçılardan biri talep ettiği takdirde, hâkimin kat mülkiyeti kurması ve bağımsız bölümlerin miras paylarına özgülenmesi suretiyle paylaştırma yapılması mümkün olabilir.
- Hâkim payları tamamen tereke mevcuduna göre oluşturmakla yükümlü olup, tüm mirasçılar anlaşmadıkça, bir mirasçıya şahsi malvarlığından terekeye para ödemesi karşılığında, payının izin verdiğinden daha değerli bir şey ayıramaz.

Miras paylarının özgülenmesi (tahsisi)

- Payların mirasçılara özgülenmesi, hangi mal ve hak gurubunun hangi mirasçıya gideceğinin belirlenmesidir.
- Oluşturulan somut payların, hangi mirasçılara gideceği belirsizse, **TMK m. 650/II** uyarınca, mirasçıların anlaşması asıldır. Bu anlaşmanın yazılı olması gerekmeyip, paylaşma davasında mirasçıların beyanda bulunmaları yeterlidir.
- Mirasçıların anlaşamaması halinde, varsa mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundaki arzusuna uyulur, yoksa kura çekilmesi gerekir.

Değerinde önemli azalma olmaksızın bölünemeyen mal

- **TMK m. 651; *Bazı malların özgülenmesi veya satılması***

«Değerinde önemli azalma olmadan bölünemeyen tereke malı, bütün olarak mirasçılardan birine özgülenir.

Mirasçılar bir tereke malının bölünmesi veya özgülenmesi konusunda anlaşamazlarsa, o mal satılır ve bedeli bölüştürülür.

Mirasçılardan biri istemde bulunursa satış artırma yoluyla yapılır. Mirasçılar artırmanın şekli konusunda anlaşamazlarsa sulh hâkimi, artırmanın mirasçılar arasında veya herkese açık yapılmasına karar verir.»

Bütünlük oluşturan veya aile belgeleri ile özel anı değeri olan eşya

- **TMK m. 653;**

«Mirasçılardan birinin karşı çıkması hâlinde, nitelikleri veya özgülendikleri amaç gereği bir bütünlük oluşturan eşya birbirinden ayrılamaz.

Aile belgeleri ile aile için özel anı değeri olan eşya, mirasçılardan birinin karşı çıkması hâlinde satılamaz. Mirasçılar arasında anlaşmazlık çıkarsa sulh hâkimi,yerel âdetleri, âdet yoksa kişisel durumları göz önünde tutarak bu eşyanın, payına mahsup edilmek veya edilmemek suretiyle mirasçılardan birine özgülenmesine ya da satılmasına karar verir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.»

Aile konutu ve ev eşyasının sağ kalan eşe özgülenmesi

- **TMK m. 652**

«Eşlerden birinin ölümü hâlinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek ve sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde, sağ kalan eş bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.»

Mirasbırakanın mirasçılardan birinden olan alacağı

- **TMK m. 654**

«Mirasbırakanın bir mirasçıdaki alacağı, paylaşma sırasında o mirasçının payına mahsup edilir."

Kat mülkiyetine çevirme yoluyla paylaşma

- **KMK m. 10/VII**

«Kat mülkiyetine konu olmaya elverişli bir gayrimenkul üzerindeki ortaklığın giderilmesi davalarında, mirasçılardan veya ortak maliklerden biri, paylaşmanın, kat mülkiyeti kurulması ve bağımsız bölümlerin tahsisi suretiyle yapılmasını isterse, hakim, o gayrimenkulün mülkiyetinin, 12 nci maddede yazılı belgelere dayanılarak kat mülkiyetine çevrilmesine ve paylar denkleştirilmek suretiyle bağımsız bölümlerin ortaklara ayrı ayrı tahsisine karar verebilir.»

Mirasçıların birbirine karşı sorumluluğu

- TMK m. 679; *I. Garanti borcu*

«Paylaşmanın tamamlanmasından sonra mirasçılar, paylarına düşen mallar için birbirlerine karşı satım hükümlerine göre sorumludurlar.

Mirasçılar, paylaşmada her birine özgülenmiş olan alacakların varlığını birbirlerine karşı garanti ettikleri gibi; borsaya kayıtlı olan kıymetli evrak dışında, alacağın mirasçının hakkına mahsup edilen miktarı için borçlunun ödeme gücünden adî kefil gibi sorumludurlar.

Garantiye ve kefalete dayanan dava, paylaşma tarihinin veya daha sonra yerine getirilecek alacaklarda muacceliyet tarihinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.»

Mirasçıların üçüncü kişilere karşı sorumluluğu

- **TMK m. 681; *I. Müteselsil sorumluluk***

«Mirasçılar, bölünmesine veya nakline alacaklı tarafından açık veya örtülü olarak rıza gösterilmemiş olan tereke borçlarından dolayı, paylaşmadan sonra da bütün malvarlıklarıyla müteselsilen sorumludurlar.

Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer.»

- **TMK m. 682; *II. Mirasçılara rücu***

«Paylaşma sözleşmesinde ödenmesi kendisine yükletilmemiş olan bir tereke borcunu veya üzerine aldığı miktardan fazlasını ödeyen mirasçı, diğer mirasçılara rücu edebilir.

Rücu hakkı, ilk önce, ödenmiş olan borcu paylaşma sözleşmesiyle üstlenmiş bulunan mirasçıya karşı kullanılır.

Diğer hâllerde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, mirasçılardan her biri terekedeki borçları miras payı oranında ödemekle yükümlüdür.»